

ПЛАСТ В АРГЕНТИНІ

Буенос-Айрес. 29 травня 1977 р. відбулися річні загальні збори Пласту, на яких проведено вибір нової управи.

Крайова Пластова Старшина:

голова — пл. сен. Ігор Васирик, заступник — ст. пл. Андрій Шаварняк, секретар — ст. пл. Ірина Васирик, скарбник — ст. пл. Юрій Пасіка.

Крайова номендантна пластунок — ст. пл. Галя Соніл, **номендант пластунів** — ст. пл. Юрій Данилишин. Референт УПН — ст. пл. Роман Селянський і референт вишколу — ст. пл. Юрій Федішин.

Крайова Пластова Рада:

голова — пл. сен. М. Васирик, її члени — пл. сен. Маруся Литвин і пл. сен. Віктор Аргес, заступники — ст. пл. Христя Бугай і ст. пл. Ольга Човган.

Після набуття власної домівки провід Пласту почав конкретні заходи, щоб оформити своє існування юридично і, опрацювавши свої статuti, вніс їх до формального затвердження, щоб мати змогу зареєструвати домівку на ім'я Пласту, а не на приватні особи.

Замість квітів на могилу

св. п.

пл. сен. ЛЮБИ ПЯСЕЦЬКОЇ

складено разом \$55.00 на Видавничий Фонд пластових журналів.

Склали: ст. пл. Христя і Богдан Колоси, Торонто, \$20.00,

пл. сен. Ірина Вжесневська, Іслінгтон, \$15.00,

пл. сен. Степан Ґеник-Березовський, Торонто, \$10.00,

А. Хомяк, Гамільтон, \$10.00.

Замість квітів на могилу

св. п.

донтора

ЛЕОНІДА РОМАНОВСЬКОГО

складаю на "Залізний Фонд"

Пластового Видавництва \$25.50.

пл. сен. Ярослав, Мицно,

Ловборо, Англія

Замість квітів на могилу

св. п.

АГАФІЇ ДОБРЯНСЬКОЇ

великої приятельни Пласту, Пластприят в Лондоні, Великобританія, склав на Пресфонд Пл. Шляху \$26.50.

Складаю \$50.00 на "Залізний Фонд" Пластового Видавництва.

пл. сен. Володимир Мерещак,

Ветерсфілд, США

Пам'ятай, що книги — це тисяголітня мудрість людини. Читаючи вперше хорошу книжку, писав Вольтер, ми переживаємо те ж позуття, яке звідусю, придбавши нового друга. Знов прожитати вже читану книжку — означає знову побажити давнього друга. Хай більше буде в тебе давніх добрих друзів. Читання книжки — це не механічний процес. Це творчість. Угись читачи виховувати себе, думати, розмірковувати. (Василь Сухомлинський).

ЗМІСТ

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

** Плян дії ГПБ — Дружба, єдність, взаємна пошана — — — 1

МИ І НАШ НАРОД

Володимир Болюбаш: Націоналізм — визвольний процес у світлі філософської психології — — — 5

ПИТАННЯ ПЛАСТОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Душпастир: Релігійне виховання в Пласті — — — 11

І. В. Манастирський: Чи це кара? — — — 14

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

Володимир Соханівський: Трансперсональна воля — — — 17

МИ І НАШЕ ДОВКІЛЛЯ

Христя Н. Мулькевич: Проблематика сучасної української родини 21

І. В. М.: Подорож етнічної преси — — — 30

О. Підгайний: Інститут ім. Симона Петлюри у Філадельфії почав свою діяльність — — — 34

ЩО ЧИТАТИ?

Янів Креховецький: Студії східного християнства — — — 36

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

Анатолій Жунівський: Пласт у країнах вільного світу — — — 38

Найда ОХ: Орден Сірого Лева — — — 41

"Ану вгадайте": "Від голови риба смердить" — — — 44

Ф. Любінецька: Замітна подія в житті нашого жіноцтва — — — 47

В. С.: Відповіді на запитання "Пластового Шляху" — — — 50

ВИХОВНІ СПРАВИ ЮНАЦТВА

Василь Максимець: Вічні юнаки — — — 55

ЛИСТУВАННЯ: Лист Старого Орла — — — 57

ВИХОВНІ ПРОБЛЕМИ НОВАЦТВА

Орест Гаврилюк: А як із пластовими садочками? — — — 58

Л. Храплива-Щур: На порозі нового етапу — — — 60

Просимо пробачити

Датки на пресовий фонд "Пластового Шляху"

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

Видає Головна Пластова Булава

PLASTOVY SHLIAKH

Виходить що три місяці

Липень-вересень 1977

Ч. 3 (54)

July-September 1977

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Plastovy Shliakh Magazine

2150 Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1M8

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Петро Біланюк, Тоня Горохович, Богдан Колос, Анна Коренець, Ольга Кузьмич, Мирослав Лабуньна, Іван Манастирський, Володимир Соханівський, Омелян Тарнавський.

Мовний редактор: пл. сен. Іван Манастирський.

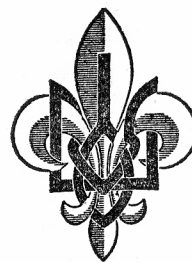
ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливими.

Річна передплата від 1 травня 1974 р.: США і Канада: \$8.00, Австралія: \$5.00 австр., Австрія: 100 шіл., Аргентина: 10 нових пезів, Бразилія: 200 кр., Бельгія: 150 бел. фр., Великобританія: 2.00 фунти, Німеччина: 12.50 нім. мар., Франція: 15 фр., Швейцарія: 15 шв. фр. Ціна одного числа у США і Канаді — \$2.00.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Quarterly Magazine,
published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n,
2150 Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1M8

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада

Ч. 3 (54)

Липень - вересень

Редакційна стаття

ПЛЯН ДІЇ ГПБ — ДРУЖБА, ЄДНІСТЬ, ВЗАЄМНА ПОШАНА...

Добрі бажання живуть у душі того, хто вміє
віддавати сили своєї душі іншим людям.

Василь Сухомлинський

У кожного члена Пласту, принаймні дорослого, віримо — є бажання віддати свої сили іншим людям. Справа проводу — мобілізувати ці сили для виконання визначених пляном праці завдань. Мобілізація ж можлива тоді, коли є добра воля у членів.

Для плекання дружби ГПБ запланувала ряд акцій: між-крайовий вишкіл у Британії, поміч у проведенні таборів у Німеччині, зустріч юнацьких виховників США і Канади, зустріч УСП, нав'язання контактів з Пластом у інших країнах, скріплення пл. видавництва.

Правильно робить ГПБ, що спрямовує увагу на плекання дружби, морального вдосконалювання членства, бо в цьому ж передумова успішності кожної спільноти. Джерелом сили Пласту є те, що кожний його член повсякчасно оцінює самого себе, що його обов'язок відкривати позитиви у своєму товаришеві. Це особливо важливий момент духового життя спільноти, бо він уможливує одухотвореність її членів високою метою.

● Міжкрайовий вишкіл, допомога у таборванні в Німеччині, зустріч виховників Канади і США тільки тоді скріплять почуття дружби і єдності, коли організатори цих акцій не зупиняться тільки на тому, щоб бути учасниками подій, щоб зберігати в пам'яті окремі моменти з них, згадувати окремих друзів, але коли кожний щось конкретне виконає з метою скріплення дружби; це буде написання звіту, привіту до журналів, дописи до них, листи, обговорення успіхів і невдач на потаборових сходинах. І коли кожний збагатиться прочитанням статті, книжки на тему дружби, зусиллям придбати для себе самого нових ближчих друзів, словом — збагатиться такими елементами морального самовдосконалення, як скріплення свого зв'язку з Пластом, усією українською спільнотою. Мова тут про складне й ніжне, про одухотворення величчю, красою патріотичного служіння кожного члена рідному народові. Без глибоких особистих, індивідуальних роздумів — хто я такий? Чому я був на вишколі в таборах? Як живу? Яку користь приносить моє життя народові? — без таких думок і почувань у серцях учасників згаданих акцій виховні пляни стають пустими фразами.

● Вишколи виховників, завдання яких дати вказівки для співжиття і співпраці старших з молодшими мають переконати впорядників про необхідність набуття високої духової культури. Вишколи повинні дати не тільки знання елементів пластування засвоєння основ методики ведення зайнять, але й вказівки та джерела для праці над собою. Нам загально відомі промахи виховників: їм бракує часто об'єктивної оцінки своєї поведінки, свого емоційного стану; вони самі не поводяться як слід, але вимагають коректної поведінки від своїх молодших друзів, не служать молодшим добрим прикладом, бо не виплекали ще почуття власної гідності. Вихованці ж потребують пережити глибоке захоплення духовним багатством старших, своїх виховників. Якщо не переживуть, душа їхня залишиться порожньою, позбавленою віри в ідеали, в себе самих. А порожня душа всмоктує в себе погане, їй тяжко потім піддаватися впливові доброго.

Виховники, які не мають чим ділитися з молодшими, найчастіше користуються моралізуванням, наказуванням, карами, капральством. А цього треба боятися, як вогню, бо такі виховники шкідливі, вони доводять молодших до емоційного

невігластва, чуттєвої тупости, якої позбутися дуже тяжко. Фразеологія, кари, бездушний формалізм — виконування пунктів на те тільки, щоб були виповнені рубрики у звіті — це велике лихо в організації. З нього постають конфлікти, ворожнеча, нехоть до співпраці, які унеможливають всяке духове спілкування.

Вишколи успішні тоді, коли вони спонукують виховників до підвищення своєї людської якості, до себетворення. Тому їх організатори повинні дбати про психічну динаміку, про їх ентузіазм у змаганні до “блаженної щастливості”, тобто до єдиного справжнього багатства людини, до багатства духа. Ні який вишкіл не допоможе, якщо виховник не працює постійно над собою. Інструктори вишколів повинні завжди опікуватися далішим ростом виховників, співпрацюючи з їх безпосередніми правдами. Є ж багато літератури, є багато інших можливостей поглибити свої вміння виховника.

● Про зустріч УСП ми згадували в попередньому числі ПШ. Про її вислід скаже життя. Якщо вона мала вплив на старше пластування, якщо УСП справді пробудився, то виявить свою активність — появиться чергове число “До висот”. У змісті його буде аналіз проблематики УСП, з'являться нові автори, з почуття дружби прийдуть із рядів УСП нові сили до кадр виховників. Друзі з проводу УСП не будуть потребувати просити фондів на свою працю від ГПБ, але самі їх здобуватимуть, бо з почуття власної гідності дбатимуть про свою зрілість, захочуть власною працею у Пласті і в громадах виявляти свої молоді сили, мужність, здібності. Появляться індивідуальності, що, прямуючи до мети, не знеохочуватимуться, але долатимуть труднощі. Видаючи свій журнал, подбають про його рівень, не матимуть фальшивої амбіції і скористають з допомоги старших, щоб журнал був на рівні. ГПБ свідомо, що в душах наших молодих друзів живуть добрі бажання, але щоб вони розвивалися, їх треба віддавати ближнім, громаді, треба ставати друзями в житті.

● Останній пункт у пляні ГПБ на поточний рік — скріплення пл. видавництва. Надокучило згадувати про нього. Можна б і не згадувати (набридла вже ця болячка!), коли б із ним не було пов'язане ціле пластування.

Згідно з постановою останнього КУПО ми змінили спосіб збирання передплат (КПС тепер відповідають за своєчасне їх збирання!). Зміна ця мала на меті пов'язати журнали з виховною працею, перенести безпосередню відповідальність за існування преси на крайові пл. організації. Але нічого не вдіють і КПС, якщо в членства не буде братерства, якщо ідеали й теорія самовиховання не виявлятимуться в якійсь конкретній практиці, якщо в житті кожного члена Пласту, у праці, у взаєминах, у вчинках не житимуть ідеали...

Якщо б наше доросле членство, що свідомо і добровільно перебуває у Пласті, з особистого переконання уважало необхідним дбати про добро Пласту, то в нас не було б боржників, не було б таких членів УПС і УСП, що не читають свого журналу. "Нарікайли" спричинилися б до покращання рівня ПШ, щоб так виявити свою дружбу. Члени УСП, які зацікавлені видавати свій журнал, могли б поєднати свою свідомість ваги преси із своєю діяльністю. Вони б розуміли, що ПШ — це їхній журнал, що на його сторінках можна мати не тільки те, що цікавить сучасну молодь, але, дописуючи до журналу й по-дорослому прагнучи брати на себе відповідальність за майбутність Пласту, можна мати бажаний вплив на ПШ — орган пластової думки.

Інтереси Пласту повинні бути вищі за справи уряду. Коли мова про пресу і старше пластунство, проблема не тільки в тому, щоб воно брало до уваги добро Пласту (два журнали — ПШ і До висот — це люксус!), але щоб старші пластуни читали українське друковане слово, дбали про його культуру, готувалися відповідати за всі пл. журнали.

Виконувати пляни ГПБ повинні всі члени. Дружба, єдність, взаємна пошана — це великі слова. Глибина їх змісту, значення їх у житті відкриються нам тільки тоді, коли кожний член практикуватиме їх і знатиме з власного досвіду, коли вони не дзвонитимуть у нашої мові, як бляшані фрази, але збуджуватимуть віру в людину, коли в'язатимуть нас приятними почуттями і заставлятимуть віддавати сили своєї душі нашим ближнім.

Ми і наш народ

Володимир Болюбаш

НАЦІОДИНАМІКА ВИЗВОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У СВІТЛІ ФІЛОСОФСЬКОЇ ПСИХОЛОГІЇ

(Продовження)

Питанням про формування потрібного національного світогляду і зміни психологічних настанов української людини займалася ціла низка мислителів минулого й нашого століть. Не навколо філософсько-пізнавальних питань зосереджена була інтелектуальна енергія української науки, але була вона скерована на дослідження історично-етнографічних питань, щоб узасаднити й утвердити історичну самобутність українського народу.

Переживання філософських питань про буття українського народу проходило в глибинах психіки народу. Коріння й сила нації знаходиться саме в найглибинніших шарах колективної психіки українського народу. "Ніякою логікою не пояснити нам наших відроджень після поразок і самого факту нашого національного існування: ми живемо в стихійно-іраціональному, в глибинах, самим корінням, що вічно пробивається паростками і рідко досягає нормального цвітіння. Лише в глибинних джерелах вільно народжується наша сила... Тут виникає закон про незнищенність духової енергії: не можна безслідно поховати ту силу, що вулканила Україну століттями...", — каже Є. Сверстюк. З глибокою рефлексією спостережливості й проникливості вказує мислитель на відвічні коріння сили народу й заховану акумуляцію духовних сил, що оживляли й оживляють психологічне й ідеаційне відродження України. Бо земля кожного народу заховує в собі таку потаємну силу. Хто-нічність, тобто підземельна потаємність Батьківщини кожного народу залишає тривкий відтиск на психіці своєї людини. Зображення України й містичне почуття патріотизму до неї мі-

ститися в душевній клітині, що залишається незнищеною цінністю і визначальною категорією свідомості протягом всього життя людини. Духові впливи геопсихічного (антропогеографічного) чинника пронизують душевну сприймальність потаємними шляхами та збагачують психіку людини почуттям і прив'язанням до предківської батьківщини. Ця чарівна психологічна клітина, досягнувши ступінь самоусвідомлення, залишається в основному недоступною для зовнішніх зусиль задіяти її і висмоктати з неї сакраментальні змісти, що так тісно пов'язані з національністю й історичністю людини. Як довго народ живе на своїй землі, так довго він не денационалізується й не асимілюється масово, не зважаючи на утиск ворожого довкілля. Народ і краса київської культури старші на цілі століття за сірість, безформність, хаотичність і безкультурність Москви. Москва була селищем, коли Київ став світлом науки й культури для всієї Східної Європи. Україна несла просвіту Московщині протягом кількох століть. За перше століття існування Московського університету на 18 його ректорів 16 були українці, а лише один росіянин удостоївся цієї позиції.

Україна нашого століття бореться за своє духове й біологічне збереження з найжорстокішою комбінацією трьох ідеологій: ідеології російського імперіялізму, російського більшовизму і "наукової" доктрини марксистського комунізму. Філософія марксизму, як і всі матеріялістичні філософські системи — це філософія плиткості, поверховості, однобічності й жорстокості у відношенні до людини.

Большевицька Росія взяла на себе місію абсолютного зла, абсолютизуючи софістику марксизму й надаючи кримінальній і злоякісній частині російсько-марксистського світогляду державної санкції, легітимності й правомірності. Народи живуть своєю психологією і своєю психопатологією. Трагедія і недуга Росії, на погляд Н. Бердяєва, закорінені в механічному нашаруванні суперечних складників монголо-татарського й європейського первнів. Така єдність духових протилежностей негативно вплинула на світогляд російського народу, що визначається імперіялізмом, деспотизмом, анархізмом, жорстокістю і безмежною зухвалістю, а другого боку — можливістю вияву універсально-гуманного почуття, безмежно співчутливого й щирого аж до душевної розперезаності. Така полярність і схізопфренність настанов становить домінальну загальну вдачу російсько-

го народу. Релігійна назверхність, ритуалізм і формальність, почуття месіанізму й нігілізму, брак традиційності й органічності історії — все це створило тип росіянина, що схильний до покірності й лінивства, нищення індивідуальності й гідності людини, типового насильства і нестримної агресії й грабунку. Росія ніколи не була носієм свободи й культури. Практикування абсолютного зла, гвалтування неросійських народів і деформування їхніх національних культур і національної духовості утворює водночас деморалізацію і катастрофічний занепад самого російського народу. Постійне розбишацтво й збочення Росії, застосовування грубої сили, насильства й крутіства у відношенні до майже всіх народів світу засіяло в душі московського народу таку дозу психопатологічної отруї, що треба буде кількох століть, щоб колективною психотерапією лікувати хворобливі душевні комплекси і шукати людське серед тваринного. Сьогодні можна спостерігати універсальну погорду всього цивілізованого світу до Росії. Коли Гаріман повернувся з Москви восени минулого року, він заявив, що Росія зброїться насамперед проти своїх "союзників" з Варшавського пакту і тих країн, що межують з її імперією.

Хоч творча інтелігенція російського народу зазнавала частинно переслідування з боку царської, а тепер большевицької Росії, вона не виявила духової зрілості звільнити себе з полону російського імперіялізму. В тому лежить парадоксальна трагедія російської інтелігенції і російського народу в цілості й водночас трагедія народів, що стали жертвою російського ненаситного дракона. Солтиков-Щедрін завважив свого часу, що Росія вічно жере й завжди ненаситна.

Пригадаймо собі, що в 1914 році, коли російська царська армія зайняла Галичину, вона жорстоко повелася з українським народом, арештуючи митр. А. Шептицького, священників і вірних та запроторюючи їх у Сибір. Культурні надбання й культурне життя Галичини було спустошене, були випадки замкнення церкви, закрито Просвіту, школи, видавництва тощо. Це була царська Росія. Сьогодні на більшу скалю нищить національну культуру українського народу большевицька Росія, в завтра буде так само вандалити запроєктований т. зв. "Союз Народів Росії", що його вже концепційно монтують російські шовіністи з ентесівського табору і багатьох дисидентів "демократів",

що живуть і діють по обидвох боках залізної брами. Все сучасне насичене минулим і вагітне майбутнім. (Ляйбніц).

Поєднання вищезгаданих трьох ідеологій в одну систему тоталітарного большевизму дало Москві начебто виправдання для поновного завоювання вільних народів в ім'я т. зв. "інтернаціонального пролетаріату" і "інтернаціонального комунізму". Катастрофічні наслідки того завоювання слов'янських та інших народів нам добре відомі. Ці народи стали предметом гвалтувальних експериментів, завданням яких є утворити т. зв. "багатонаціональний радянський народ", "соціалістичну міжнаціональну спільність людей", "советський народ", "загальнолюдину" і подібні, штучні й пустопорожні окреслення.

Все, що росте, живе й розвивається, має свою будову, коріння і середовище. Все гравітує до закорінення (Шелер). Рослина, тварина і людина. Ніщо не росте корінням до неба. Рослина закорінюється в землю і тут шукає своєї сили. Тварина бігає по землі, а не ногами до небес. Людина закорінена в матірне підложжя своєї родини й свого народу, а її соціальні й культурні потреби знаходить вона в довіллі й середовищі свого народу, що генетично сягає в гущу давньої давнини і звідти черпає свої життєносні соки, силу і тотожність тягlosti історичного процесу. Те, що природа поділила, мусить залишитися подільним. Штучні імперії не мають психологічної єднальної цементуючої сили, щоб могли тримати стільки народів у гармонійній коекзистенції. Російська імперія — це обруч, що стискає гнилу бочку. Вона гниючи, розпадається в самому її фундаменті. Бо тільки природа продовжує природу, природа насолоджується природою і природа зберігає природу. Всякі насильницькі деформації можуть лише призвести до катастрофічних наслідків для насильників. Кремлівські злочинці не всилі змінити законів живої природи ані не всилі створити якоїсь мітологічної советської наднації з "великою російською мовою", "великою російською культурою" і "братньою безкорисною допомогою". Бо що Росія може дати, коли сама нічого не має і нічого не створила в царині гуманістичних ідей і політичних гасел, як слушно зауважує автор твору "Інтернаціоналізм чи русифікація". Як досвід показує, така варварська всенівелююча етнополітика Москви зазнала й зазнає цілковитої поразки. Прийшов час, і народи вимагають своїх історичних і природних прав на самовладання і повний суверенітет.

Універсальний феномен визвольних націоналізмів став і продовжує бути найдинамічнішим фактором у розпаді всіх імперій останнього чвертьстоліття. Прийшла невідхильна й остаточна черга на розпад російської найжорстокішої імперії. Динаміка визвольного процесу живиться невичерпаним припливом глибинних сил і постійного допливу енергії із всенародних джерел її радіації.

Переживання долі нації наказує імперативно поколінням змінити долю нації. Нові покоління з філософським замисленням вдивляються в історію свого народу, відображають її в собі та переосмислюють її есенцію для теперішності й проєкцій майбутності. Бо людина несе в собі сучасне, минуле й майбутнє: минуле як актуальність, дійсність, довершеність, а майбутнє як потенціальність, надійність і передбачальність, що унапрямяють нашу поставу й поведінку теперішності.

Коріння всього добра і зла, сили і слабости, маніфестації волі і ледачіння лежать у нашій психіці. Боротьба за Україну починається від бою за українську душу, за якісний зміст її національної свідомості. Стійкість у фундаментальних принципах, напостійне переживання духової динаміки живучої України, що її випромінюють словом і поставою ті, що "караються, мучаться, але не каються". Їхній духовий вогонь повинен і мусить запалювати наше ество, бо вони активно стоять у відкритому бою за нас, за українську правду й національні права всієї України. Україна — це насамперед духовна субстанція. Ця субстанція є сумою переживань духовних змістів України кожним з нас. Україна — це теж конкретний український народ. Від морфології його духовості й можливості змін, трансформацій його духовості залежить дальша доля України. Людські відносини в площині міжіндивідуальних ставлень і водночас відношення понадіндивідуальних організованих формацій, соціальних утворів, громад, політично чи релігійно зорієнтованих, можуть бути насичені від'ємними почуттями упередження, іраціональними настановами й ворожими тенденціями, що часто-густо затрачують багато енергії і матеріальних засобів на оборону й ствердження своїх позицій. Це універсальне явище. Державно-стабільні народи можуть собі на це дозволити; народ, що змагається за свою державність, на такі емоційні насолоди не може собі дозволити. Почуття гідності й собівартості живе у кожній людині. Коли людина за-

ступає й обороняє погляди своїх соціальних організацій, вона не з меншою силою переживає собівартість і гідність, що є водночас переживанням своєї приналежності до даних організацій і відсвітом їхніх ідеологій. Кожен дисонанс, незгідність, що можуть постати у сфері міжлюдських відносин — і це відноситься насамперед до організованих спільнот — треба погоджувати не шляхом офензивних звинувачень, але способом віч-на-вічних зустрічей і домовлень. Коли люди зустрічаються — це наче хемічна реакція, де кожен з елементів зазнає зміни, перетворюється на іншу субстанцію. Основне завдання психотерапії — змінити поведінку людини. Зустрічі людей з упереджувачими або неутральними настановами одні до одних можуть започаткувати нову сторінку взаємовідношень поміж людьми. Більше соціалізації — взаємоспілкування, толеранції, любови, пошанування й доброї волі утворить психологічну передумову до дійсної єдності. Спільна доля, спільний дух, однаковість цілей й ідеалів — це ідеальні даності, що заздалегідь спонукують нас до психологічної спільності й солідарності. Зовнішній наш світ буде таким, яким зформуємо його в наших серцях, мозку і нервах. Коли постає небезпека й загроза для існування нації, збуджуються негайно душевні сили та активізуються до дії, спротиву, оборони й протинаступу. Ті сили неможливо пояснити тільки особистими мотивами, бо ніщо не може викликати в нашій душі тривоги, якщо б у нашій душі нічого не було. Це означає, що в кожному з нас є “хтось” — загальний, всенаціональний, солідарний і відданий великим ідеалам своєї батьківщини. Це може приємно здивувати нас, що поза нашою свідомістю існує ще інша психічна чинність, що пронизує не лише нас особисто, але водночас цілу спільноту, народ, націю.

(Далі буде)

Не оцінюй солодкості життя, не спробувавши гіркості біди. (Шота Руставеллі)

Турбуючись про щастя інших, ми стаємо щасливими самі. (Платон)

«Краса — це правда, правда це краса» — це все, що відомо на землі і все що нам треба знати. (Шеллі).

Питання пластової ідеології

Душпастир

РЕЛІГІЙНЕ ВИХОВАННЯ В ПЛАСТІ

Вихідний пункт нашої дискусії є саме те, що коли говоримо про вагу християнських засад у самовихованні чи у виховуванні інших, маємо на увазі правду віри, бо Бог нас любить, або інакше сказати, що ми є дітьми Божими, а не розводимося про ще один з можливих засобів до удосконалення людини. Цей факт чи принцип надає напрямку для дискусії і для практичного пристосування.

I.

Часто ми ставимо собі питання, що ми повинні б робити, щоб бути добрими людьми. Тоді шукаємо різних релігійних і моральних систем та відповідних прикладів з життя “героїв”, щоб згідно із завченими чи заобсервованими теоріями засвоювати певний спосіб поведінки, а навіть думання. Це саме в собі не є поганим. Однак бракує підстави для діяння, яка в житті людини є абсолютно потрібна, щоб вона могла справді стати собою і перетривати будь-яку життєву кризу. Тому першим питанням, яке мусимо собі поставити, не буде “що я маю робити, щоб бути добрим”. Чому ні? Бо нам бракує тоді ще відповіді на основніше питання, а саме: “Чому взагалі я маю бути добрим?” Занадто часто ми так силою інерції хочемо бути добрими або тому, що так хочуть наші батьки чи довкілля. Але в хвилині кризи або великої спокуси нам немов би усувається ґрунт з-під ніг. Прикладів таких нерозв’язаних криз та непереможних спокус маємо, на жаль, подостатком доокруги себе. Може, найяскравішим поміж ними є вживання наркотиків як засобу до швидкого щастя.

Першим питанням, яке треба собі ставити, вихідною платформою для цілого виховання повинно бути: “Хто я та-

кий?" Вже старовинні філософи усвідомили людству принцип, що наші вчинки є вислідом нашого буття (агере секвітур ессе). Від того, чим я є або щонайменше чим я себе відчуваю чи розумію, залежить ціла моя поведінка. Для нас, християн, такою відповіддю є віра в об'явлений Богом факт, що ми є дітьми Божими, що Він нас приймає за своїх дітей. Це в житті людини, яка дійсно уважає себе віруючою, є правда, що відкриває цілком нові обрії, ставить її немов би понад саму себе, понад її природні спроможності.

Чи не найбільша потреба людини — це бути прийнятим іншими, це відчувати, що нас хтось цінить, що нас хтось хоче; одним словом, це бути любленим. Без любови людина не може бути собою. Коли ми усвідомлюємо собі, що Бог нас любить, що навіть посеред найгірших обставин ми не самотні, наше життя набирає іншого виду. Ціле Боже об'явлення, записане в книгах св. Письма, має в основному тільки одну мету — пригадувати всім поколінням людей, що Бог людей любить. Все, що Бог сказав і зробив для людей протягом багатьох тисяч років, починаючи від самого сотворення аж до остаточної слави, походить з любови Бога для нас, для кожного з нас особисто!

Якщо любов людини для людини може мати, як знаємо з багатьох дійсних випадків історії людства, такий вплив, що цілковито змінює наставлення і поведінку особи, яка вперше відчуває, що її хтось любить, то яка велика мусить бути для виховання чи самовиховання вартість християнської віри, тої свідомости, що Бог нас любить.

Першим наслідком такого усвідомлення є почуття звільнення. Ми не відчуваємося більше зв'язаними, немов би пригнаними мертвими законами природи чи якогось фатуму, а тим менше присутністю страшного Бога, який немилосердно обтяжує нас безліччю законів, що їх мусимо виконати під карою вічної муки. У присутності Особи, яка нас любить, ми відчуваємося вільними, так як ми радо перебуваємо з тими, що нас щиро люблять.

Дальший наслідок нашої віри в Боже дитинство це те, що любов зроджує любов. Бог нас полюбив перше — це чистий дар з Його боку. Коли ми стаємо свідомими Його любови, ми хочемо Йому відповісти на любов любов'ю. Це не є щось, чого можна навчитися. Любов — це не ряд засад добро-

го тону чи правил товариської поведінки (які остаточно може засвоїти навіть найбільш злобний чоловік), але це наставлення, яке випливає з нутра нашого ества.

Може, найбільш видимий наслідок нашої свідомости, що Бог нас любить, і нашої відповіді на Його любов — це наша поведінка, не як щось насилу заучене, але як природний відрив у шляхетного серця. Ми не відважуємося образити улюбленої особи. Звичайно, не буває курсів, як ми повинні любити наших батька й матір. Це випливає з нашої природи. Людина, яка себе знає дитиною Божою, без навіть глибшого усвідомлення робить те, що правильне. А навіть коли схибне в своїй поведінці, то зараз поправляється. Любов взагалі, а любов Бога зокрема має силу витягнути з людини добро, якого вона може навіть і не мріяла знайти в собі. Щойно в безпосередній зустрічі з Богом людина може дійти до завершення своєї особистости. Подвиги святих є на це найкращим доказом. Святі остаточно — це такі люди, як і всі інші. Їхні надзвичайні подвиги — це тільки наслідок їхньої дуже інтенсивної любови. Святість — це ніщо інше, як любов.

Християнська свідомість любови Бога для людей має ще один переважливий наслідок, який для людського спільного життя має переломове значення. Не тільки я є дитиною Божою — всі люди є дітьми Божими! Це встановлює між людьми зв'язок, який переростає всі можливі різниці між людьми. Немає сили в світі, яка могла б опертися щирій любові. Молодь, яка так ідеалістично наставлена і з покоління в покоління прагне направити світ, особливо вразлива на цей аспект Божого дитинства. Трудно навіть собі уявити, яку важливість має таке переконання спільного Божого дитинства для розвитку й виховання людини.

Бог об'явив себе як любов. Увесь Його "закон" — це лиш закон любови. Хто старається вдуматися, вжитися в Божу любов, єдиний може зрозуміти зміст життя, мету існування, що таке Церква, що таке Служба Божа, чому св. Сповідь і св. Причастя.

II.

Християнське виховання у пластових таборах чи під час нормальних цілорічних зайнять віддається під опіку священика. Нема його, то ту "точку" плану праці пропускається. Це

неправильно. Кожний виховник, старший чи молодший віком і стажем, може і повинен бути для свого молодшого брата, для свого виховника, учителем Божої любови. Яким способом учителем, провідником, якщо, як ми повище загадали, не можна навчити любити? Вчителем не безпосередньо, але посередньо. Виховник має до диспозиції два засоби. Перший, більш інтелектуального характеру, це представити вихованкові Божу любов, вказати йому також, як та любов відноситься не тільки до всесвіту, але також до його власного життя, що вона не обмежується тільки якимись великими вчинками, але дійсна і в найменшому буденному ділі. Другий засіб, який має найглибший і найтриваліший вплив на вихованка, це особисте свідчення життя виховника. Особисте християнське переконання виховника пробивається в усіх його словах і діях, ним він промінює на оточення. Просто сказавши, виховник сам мусть бути переконаним християнином.

ЧИ ЦЕ КАРА?

Друзі в редакції повідомили мене, що деякі читачі сердиті на мене за мої статті й не читають їх. Але мені ця справа цілком не ясна. Звичайно не читають, коли щось нудне чи дурне, чи одне й друге, але ні за одне, ні за друге не сердяться. А коли сердяться, значить — щось там інше не до вподоби. Але що? Бо хіба справа не в тому, що — як народня мудрість каже — правда в очі коле?

Та як би там не було, але кожному вільна воля карати немилого автора нечитанням його описів. Тільки ж я мушу, на жаль, розчарувати моїх нечитальників, що та кара мені не надто дошкульна. Пишучи, я караю сам себе більше, бо втрачаю час, працю і трохи й здоров'я, а за те не дістаю нічого — звичайно, якщо не враховувати моральної користі від отакої "прихильності" нечитальників. Врешті в нас кожний, хто пише, звик до того, що його переважно не читають — і то саме ті, яким найбільше слід би його читати. Це вже в нас здавна задомовлена, так би мовити, національна традиція диспори, яка цілком добре обходиться, живе і процвітає без того "духового хліба", що його дає друковане слово.

Але розгляньмо справу на ширшому тлі. Багато авторів, куди ліпших від мене, оприлюднюють важливі й цінні думки, що могли б збагатити й наснажити багато-багато читачів, якби... якби вони тих читачів мали. І ті думки та ідеї, ті духові вартості доступні за центи, за безцінь, дешевші від найдешевшої тандити. За одну пляшку доброї горілки (при різних okazіях звичайно потрібно їх кілька) можна передплатити часопис на цілий рік, а добрий журнал також на цілий рік, а принаймні на пів — як котрий. Але ми звичайно "передплачуємо" куди більше пляшок, ніж часописів чи журналів; про книжки краще й не згадувати. Правда, бувають і винятки, але їх не багато.

Колись батько Тарас навчав і просив:

Учітеся, брати мої, Думайте, читайте!

Але брати переважно не бажають ні вчитися, ні думати, ні читати. У нас часопис передплачує (і читає?) один земляк на сто, а книжку купує (і читає?) один на тисячу. Це приблизне мірило інтенсивності праці наших мозків, інтелектуальної снаги діаспори. Кажуть, що маленька естонська еміграція продукує більше книжок від нас і — о диво див! — її письменники живуть з пера! Щось у нас нечуване й неуявне. Отож не диво, що в етнічній мозаїці Канади ми займаємо щодо вищої освіти чи не передостаннє місце — 2%; ще менше освічених мають хіба тільки індіани. Але вони майже всі перебувають у резерватах і як цілість не включаються в модерне життя, а живуть за своїми стародавніми традиціями у власному світі. Та ми у власному світі не живемо.

І серед тих 2% наших освічених не все гаразд. І вони не дуже охотники вчитися. Ось, для прикладу, присилають автори свої праці до редакції. Вони вважають, що їхня справа написати і вислати. Але ЯК воно написане, тим вони не журяться. Тим хай журиться редакція. І редакція журиться і справляє "телефон" на телефон, "важніший" на важливіші, "багато" на багато, "ці, що" на ті, що і т.ін. — справляє роками, бо даний автор чи авторка далі пишуть "телефон" і т.д. Їх це не торкається. Хай там редакція дбає, щоб текст у правильній формі попав на полицьки й до архіву. Але до живої мови це не має ніякого відношення.

Каже Єгова у Франковому "Мойсеї":

Хто вас хлібом накормить, піде Лиш хто духа накормить у вас,
Враз із хлібом до гною. Той зіллється зо мною.

Не знаємо, чи зливаються з божеством ті, що пробують кормити нашого духа, але одне певне, що наш дух не дуже схильний дати себе кормити, не має великого апетиту на такий корм, а зате вельми схильний той "хліб духовий" посилати шляхом тілесного хліба.

Тепер усюди лунає гасло: ощаджуйте енергію! Однак ми не вважаємо доцільним ощаджувати нашу духову енергію, хоч її у нас не так уже й багато. Мало хто зацікавлений використувати її. Відомі випадки, що юнацьку літературу, яку батьки передплачують для своїх найдорожчих, милі діточки зразу, і не розпечатавши, викидають до сміття. Телевізор, камікси цікавіші. Подумати, з яким накладом труду і коштів, з якою посвятою мізерно оплачуваних працівників чи неоплачуваних авторів друкується те рідне слово. Як люди напружено думають, працюють, пишуть, промовляють до сердець і розумів — але вони мов вопіючі у пустелі: хто їх чує? На смітник!

Наука відкрила, що цілість більша від її складових частин. Це стосується до машин, до організмів і до суспільних спільнот. Спільноти в'яже в цілість інформація. Велика громада Іванів — ніщо, тільки громада; все одно, що отара овець. Але коли їх пов'язати спільними інформаціями, коли вони спляні однією думкою, одним пляном, однією ідеєю, коли вони зорганізовані і мають спільну мету і провід — вони цілість і тому сила, величезна сила. Приклад — армія.

Якою силою ми були б, якби в нас була ота пов'язаність, ота цілість. Тяжко й уявити — просто не було б для нас нічого неможливого! Але ще нікому досі не пощастило злутувати нас у цілість — та й чи пощастить коли? А потреба велика.

Правда, треба признати, що між іншими ми таки не найгірші. Деякі інші т. зв. етнічні (тобто національні) спільноти бувають ще мізерніші щодо організацій, шкільництва, жертовності тощо. Хіба це нам потіха? Історія так притоптала нас своїми брудними чоботищами, як ніяку іншу націю, і якщо ми хочемо (але чи хочемо?) зберегти наше людське обличчя і не піти на смітник історії, на посміховище народам землі, ми мусимо бути не передостанніми серед останніх, а передовими, першими серед перших. Ми мусимо більше вчитися і знати, ніж усі інші, більше думати, більше читати. Ми мусимо стати першими, ліпшими від усіх. Ми здатні до того, талантів серед нас не бракує. Це наше бути чи не бути.

Але чи захочемо?

І. В. Манастирський

Огляди і погляди

ТРАНСПЕРСОНАЛЬНА ВОЛЯ

(Закінчення з попереднього числа)

Знаний дослідник людської психіки А. Маслоу описав т. зв. ієрархію людських потреб у своїй студії про людську мотивацію. Цю ієрархію людських потреб життя він починає від основних фізіологічних потреб, як пожива, вода, повітря, відпочинок, потім через потребу безпеки у фізичному і психологічному сенсі, відтак потребу приналежності і любови та бажання бути респектованим у суспільстві. Ще іншим бажанням є потреба самореспекту, сили, осягів, успішності, компетентності і довір'я в обличчі світу, незалежності і свободи від інших. Ще іншою потребою є самовияв. Останньою групою потреб є трансперсональні або метапотреби, себто змаг за вище значення людського життя. Це так гарно демонструє історія про трьох мулярів, які тесали камінь для будови старовинної катедри-собору. "Що ж ти робиш?" — запитали одного. Він злосливим тоном відповів: "Чи ж не бачите? Я тешу камінь". На те саме питання другий відповів: "Я заробляю гроші для себе і моєї родини на утримання". Відповідь третього була: "Я будую великий собор". Отже, в тій самій праці один бачив суєту свого зайняття, другий бачив персональну мету, а третій бачив справжню велич мети і свою співучасть у ній. Це вже не підсвідомість, але свідомість того, що називається понадсвідоме (суперканшеос), яке доходить до кульмінації у "Трансперсональним Я".

Як у драмі людського життя, так і в слові-мислі цей приспаний рівень людини раніше чи пізніше вимагає сати-сфакції і вияву. Кожна підсвідома потреба раніше чи пізніше виявляється відповідною волею-бажанням. Існує також потреба розуміння людського життя. Альберт Айнштайн казав: "Людина, яка вважає, що її життя без значення, є не тільки нещасливою, але й заледве гідною жити". Тому існують два засоби, за допомогою яких людина може собі дати раду в житті

ті. Перший — це спроба втечі у примітивний стан свідомості: бути символічно реабсорбованим у втробу матері, відізолюватися чи загубитися в масі колективного життя. Це називається регресією. Другий спосіб — це трансценденція, “піднятися понад” звичайну свідомість. Так, як існує персональна воля, так само існує Трансцендентальна Воля як вияв Трансцендентального Я. Вона діє чи оперує з понадсвідомого рівня психіки. Це те, що персональне я відчуває, це “тяготіння”, той містерійний голос покликання. Про присутність тієї Трансцендентальної дійсності, того Я згадував Юнг. Він навіть мав напис над дверима своєї хати: “Вокатус, сіве нон вокатус, Деус адеріт” — “Покликаний чи ні, а Бог присутній”. Це незалежно від назви — Бог, Вища Сила, Космічна Свідомість тощо, але Його відчували вчені і прості, великі і звичайні люди. Цю трансцендентальність можна пізнати через трансцендентальну любов, дію, учинок, красу, посвяту, мистецтво, літературу (Гете, Шевченко, Симоненко), музику та інший вияв людського потенціалу. Трансцендентальність означає також статися “божеським” (дівайн), поза- чи понадлюдським, таким, що підкреслює частину людської і божеської природи, хоч цього часто не бачиться як факт.

Універсальна Воля

Сьогодні трудно говорити на цю тему, бо дотепер про це була мова в більшості тільки в релігійній площині чи сфері. А до того Божі речі сьогодні в добі технології мають “погану пресу”. Ще недавно тому, ми чули гасло “Бог мертвий”. Та хоч Бог є для багатьох абстрактним поняттям, концепцією, символом, справою віри, і до того “сліпої віри”, чи в найкращому випадку надією, а не живою Дійсністю, Реальністю, то в практиці люди з такими поглядами, що заперечують існування Бога, живуть серед нас. Автор пробує вияснити це тим, що, мовляв, це реакція на те, що людина створила собі Бога на свою подобу, з людськими властивостями, недосконалостями, обмеженнями й недомаганнями. І ці власне уявлення про Бога, створеного людиною на свою подобу, завмирають, бо існують інші сприймання справжньої дійсності. Вони задовільніші й продуктивніші. Одним з них є сприймання інтуїтивне. Мислителі Сходу і Заходу давно стверджують, що інтуїція є вищим і легітимним засобом пізнання. Так думав Юнг та інші

психологи. Є різниці поміж спробами “доказати” існування Бога — інтелектуальні й раціональні з одного боку і безпосереднє чи інтуїтивне пережиття з другого. Арістотелевим підходом розумування, себто інтелектуальним і аналітичним концептом користуються і його вживає модерна наука й раціоналістичні філософи, а другий концепт розумування відповідає грецькому логосові Платона й трансцендентальному розумінню Канта та інших. Є ще й перцепція аналогій. Вона основана на концепті одності всіх аспектів дійсності, від найменшого до найбільшого, мікро- і макроскопічного у проблемі людина і всесвіт. Але сьогодні людина ще можливо не є здібною зрозуміти зміслами значення ультимативної дійсності. Напр., якщо б краплина води мала інтелект, то вона знала б, що вода є всюди водою з тими самими хемічними складниками. Та все таки існують різниці води залежно від місця: вода інша в океані, озері, ріці, ставку. Вода буває у стані плинному, твердому і газовому. Якщо б вода навіть мала розум, то їй тяжко було б собі це уявити.

Вживаючи цієї аналогії, людина може відчутти інтуїтивно свою ідентичність навіть з Найвищою Дійсністю. Це знає не на Сході і в містиків Заходу. Одначе людський розум ще не спроможний цього збагнути, хіба, що засягне до вищих станів свідомості і ступнево бодай зазнає тих чудових містерій. Про пережиття таких станів є ствердження просвічених людей різних віків. Христос найкраще висловив єдність волі Божої Істоти: “Отче... тільки хай не моя, але Твоя воля хай буде сповнена (Лука 22, 42); “Я зійшов з неба, не щоб чинити власну волю, але волю Того, хто післав мене (Іван: 38), а також: “Я і Отець є одне”. Ця гармонізація, поєднання та фузія двох волей була і є глибокою аспірацією і навіть потребою людства. Вони свідчать про добровільне включення і співучасть у ритмі Універсального Життя. Такі понняття існують у філософії Індії і Китаю. Стоїки і Спіноза називали це сприйняттям свого призначення, а в нас люди казали: “Хай діється воля Божа!” Тут варто натякнути, що у відкритому листі Олеса Бердника (в Україні тепер його переслідують) до Брежнєва він користується такими висловами: “Суть моїх прагнень, вся моя літературна і громадська діяльність була спрямована на розкриття у читача вищого космічного мислення, чуття, творчості... Народи визріли до прийняття нового космічного щабля

Буття... зоряного братерства народів... Всебуття, Реальність Світу, Радости і Людяности... Предвічного Життя". Це подивугідне, що навіть у філософії письменника-фантаста, футуролога, дух українця такий передовий і не тільки покривається з мислями передових мислителів світу, але й є серед них авангардним. Загально на основі антропології можна сказати, що якості й функції людини є тільки частинкою "рефлексій" етимологічних понять якостей і аспектів трансцендентальної Дійсності. Данте в заключних рядках своєї Божеської Комедії написав:

Але як колесо крутиться, що ніколи не деренчить,
Любов'ю творяться тепер мої бажання і воля,
Любов'ю, що порушує сонце і всі зорі.

Від інтенції до реалізації акту волі

Це забрало б багато місця подати тут техніку реалізації акту волі. Згадаємо тут тільки дещо у сконденсованій формі. Автор подає певний ланцюг ступенів до акту волі. Поперше, треба обдумати і вибрати собі певну мету-ціль. Свідомість мети пробуджує людські мотиви, а це з черги викликає охоту й інтенцію її досягнути. До цього потрібно солідного обміркування вибору між метою чи цілями, тому розмисли дуже важливі, щоб зробити вибір і децизію та відкинути другорядні речі чи забаганки. Вибір мусить бути потверджений, "запечаткований". Це заактивізує і розвине динаміку й творчу енергію, щоб досягти мети. Відтак треба розглянути і розробити програму дії та способи керівництва й виконання, що є важливими, використовуючи всі засоби впливу на психіку, доглядаючи їх з витривалістю та підпорядковуючи наміченій меті, щоб це стало частиною людської особовості у щоденному житті.

Володимир Соханівський

Жити це не знажить дихати: це знажить діяти. Не той головік найбільше жив, який може поразувати собі найбільше років, а той, що більше всього відгував життя. (Ж. Ж. Руссо)

Поетія здирає заслону буденщини з різей. (Шеллі).

Ми і наше довкілля

Христина Наталка Мульткевич

ПРОБЛЕМАТИКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ

Мені припала роля з'ясувати важливу тему: "Проблематика сучасної української родини". Ця тема тяжка, але одночасно важлива і якраз тому повинна бути на першому місці для кожної української людини. Нинішні соціологи переконані, що тільки при допомозі родини суспільство може здобути від окремих людей необхідний вклад у життя спільноти.

У моїй доповіді хочу накреслити способи діяння родинного життя і таким чином з'ясувати специфічні проблеми, що проявляються у наших українських родинах.

У першу чергу з'ясу, що це родина і в чому лежить суть виховання дітей і батьківського впливу. З черги займає труднощами в деяких наших родинах, де є розбіжність думок, непорозуміння і недостача виховання чи авторитету. Далі з'ясу другу важливу тему, а саме ситуацію української родини в багатокультурному довкіллі. Бо й тут лежить трудність збереження української родини, культури, релігії, мови й традиції.

Отже, що це родина? Родина — це одна із соціальних інституцій, оформлена під оглядом правним. У цій інституції кожний її член має специфічну роль. Цю роль оформлює суспільство, а родина інтегрує і оформлює її по-своєму. Іншими словами, кожний член родини має виконати свою роль, щоб уможливити родинний розвиток і зміцнити родинну ідентичність. Сюди належить відповідальність за долю родини, гідне взаємне відношення чоловіка і жінки та виховання дітей.

Перш за все треба підкреслити, що родинне співжиття впливає на розвиток дітей. Від перших днів життя діти уподібнюються до своїх батьків. Раннє дитинство — це дуже важливий час, бо тоді в дітей кристалізується їхня самосвідомість і вирішується їхня суспільна вартість. Батьки тоді грають велику роль і є центром життя дітей.

На питання, хто повинен присвятити більше праці у вихованні дітей, треба відповісти: обоє, батько і мати. Їхні ролі неоднакові, але необхідні і без сумніву доповнюють себе взаємно.

Традиційна роля матері є бути серцем родини і опікункою, виціплювати любов, ніжність і приналежність до родинного кола. Роля батька зовсім не менша і не легша. Батькова любов і його авторитет таксамо розвивають характер дітей. Батько також мусить подбати про матеріальні потреби, тобто щоб усі мали одяг, харч та відповідний дім, де могли б спокійно проживати і зростати.

Самі батьки повинні вважати, щоб діти розвивалися в нормальнім оточенні, відповідно поводитися не тільки вдома, але й у школі, у церкві і в зустрічі з іншими людьми, щоб мали відповідне товариство, а уникали нагод, що зводили б їх на манівці. Батьківський авторитет діти повинні респектувати змалку. Недавно я читала статтю "Щоб бути батьками". Автор каже, що батьки повинні вирішити майбутнє виховання своїх дітей ще перед їх народженням, тобто серйозно узгодити поміж собою, що їх діти мають робити і чого не робити. Наприклад, треба домовитися щодо релігійного виховання, моральних вартостей, науки й освіти, організаційної приналежності і загальної поведінки тощо. Автор доходить до висновку, що коли батьки неодностійні, то матимуть неспокійних і невихованих дітей.

Я натякнула раніше, що діти переймають свою ідентичність з перших днів свого життя від своїх батьків. Тепер подам деякі прикмети поведінки батьків і їхнього впливу на дітей. Наприклад, коли батьки постійно сперечаються, сваряться, б'ються, п'ють чи вживають наркотиків, говорять неправду, занадто сумують чи понад міру забавляються, то можна передбачити, що діти засвоять усі ці хиби. Яку ж можна покладати на них надію, коли вони вирости в такім непригожій середовищі?

З другого боку, коли батьки дискусують між собою спокійно і логічно усі справи і спільно працюють та бавляться, одне одному помагають, тоді діти будуть їх респектувати і наслідувати та присвоять собі батьківську поведінку.

Є ще інша небезпека для родинного життя, а саме рух за так зване визволення жінки. Отже жінки почувають себе

нещасливими в своїй домашній праці. Мета цього руху добра і має свої позитивні аспекти, але має також негативний аспект. Бож цей ліберальний рух злегковажив першу відповідальність і покликання жінки, а саме покликання матері.

Модерні матері лишають немовлята під опіку сусідам або в садочках і вони від малку не зазнають материнської любови і серця. По праці матір разом з батьком приходять змучені додому. Як же ж у таких умовах дитина може натішитися своїми батьками і відчутти їхню любов, таку дуже потрібну для їх розвитку. Тоді старші діти самі приневолені вести господарство. У таких умовах діти свідомі, що їхня мати не має часу для них. Наслідки такої еманципації бувають прикрі, а навіть трагічні не тільки для дітей, але часто-густо кінчаються непорозумінням між чоловіком і жінкою і доводять до розводів.

В подружжі т. зв. незалежність не існує, вона неможлива. Ольга Мак у статті "Котитися далі чи опам'ятатися" чудово з'ясувала тему незалежності. Авторка каже: "...свою незалежність молода... повинна скласти відразу вкупі з дівоцьким вінком на порозі до вступу в нове життя. Адже подружжя є — злука, а не незалежність". Либонь культ незалежності забуває, що материнська опіка і любов повинна і мусить бути на першому місці, таж це природне право, і ніхто не в силі цього змінити. Треба підкреслити — хто хоче бути незалежним, той не повинен одружуватися і взагалі засновувати родини. Подружжя і родина вимагає посвяти, терпеливості і взаємного компромісу, а не незалежності.

Одна з причин нещасливого родинного життя — алкоголізм батьків. Алькоголік — це та особа, що не має міри в питті і що не може відмовитися від напиту. З'ясовуючи психологічний бік справи, алкоголік з охотою втікає від життєвої реальності, щоб забути при чарці про свою відповідальність чи невдачі.

Де є алкоголік у родині, там без сумніву нема добра і в такому оточенні найбільше страждають діти. Це шкодить не тільки їхньому інтелектуальному розвитку, але й психічному. Бо майбутнє своє життя вони оформлюють на зразок поведінки невідповідальної і заломаної людини. Можна передбачити, що діти алкоголіків постійно матимуть проблеми уста-

новити: хто вони, чого від них вимагають і чого можуть вони вимагати від інших людей.

Кожна дитина потребує від батьків зрівноваженої поведінки й любови. На жаль, алкоголік цього прикладу не може дати. Алкоголік реагує інакше, коли тверезий — інакше, коли п'яний, а особливо — день по п'ятиці. Через таку поведінку діти не знають, що діється. І коли діти алкоголіка підрастають і пізнають світ, тільки тоді бачать різницю, і цю різницю внутрішньо важко переживають.

Алкоголізм також панує поміж молоддю. Молодь п'є, наслідуючи старших людей, або ж щоб знечулити чи забути особисті депресії і невдачі. Батьки повинні добре вважати, щоб молодь не привикла до алкоголю. Треба молодь освідомити, що алкоголь є фізична і психічна отруя.

Інша отрута у наших родинах — це наркоманія. Вона має такий вплив на родину, як і алкоголь. Люди втягаються в наркотики через несвідомість, тобто через: байдужість, легкодущність, лінивість чи почуття безнадійності — отже люди психічно заломані.

Ми живемо в епосі духової кризи. Християнський світ бореться проти атеїзму і матеріалізму. Боротьба не легка і може заломити людину та довести до безнадійності. У такій ситуації родина — наш єдиний рятуюнок, де можна ще зберегти основи нашої віри і таким чином відвернути дітей від негідної поведінки. Родина повинна разом молитися вдома і ходити до церкви. Релігія не повинна бути накинена, а радше змалку вщеплена словами й ділами. Тим способом дитина зможе полюбити Бога і краще Бога пізнати. Студії виказали, що релігійність дітей залежить від батьків, родини і їхніх приятелів.

Обслідування виказали, що в другій генерації емігрантів настає байдужість до віри і відчуження від церкви, що в дорослому віці ця генерація вирікається національності і віри своїх батьків. Над тим фактом ми повинні добре подумати, бо тепер доростає і збільшується кількість дітей другої генерації.

Багато батьків мають помилкове уявлення про виховання дітей. Батьки стараються, щоб дітей забезпечити лише матеріально і прямують до того, щоб діти отримали освіту, щоб змогли здобути в суспільстві відповідні становища. Ця мета незла — освіта й високі становища потрібні й необхідні, але

одночасно потрібне релігійне і духове виховання. Та це часто густа віддана в руки вчителям українських шкіл чи духовним особам. Тим часом підстави побожності дітям повинні дати батьки. Законовчителі чи священики ці поняття поглиблюють і розвивають. Але щоб виховання було повне, батьки повинні служити дітям прикладом — не лише знанням, але й релігійною практикою. Св. Яків сказав: "Віра без діл — мертва".

Одна з головних проблем сучасних родин — це розводи. Цю проблему звичайно важко розв'язати. Причини розводів різноманітні, дуже складні й особисті. Тож спробую бодай коротенько з'ясувати деякі причини, що можуть довести до зірвання подружжя і родин.

Загально всі соціологічні студії potwierджують, що головною причиною розводів є недібрані характери чоловіка й жінки. Щоб зрозуміти причини розводів, треба перше подивитися на статистичний стан, чому молоді люди побираються та серед яких обставин. Статистика виказує, що найвищий відсоток розводів припадає на дуже молоді подружжя (40%). Здебільша такі подружжя нещасливі, в яких обидві сторони поборалися зашвидко, не пізнавши добре один одного. Ті, що надто молоді побираються, не здають собі справи з майбутніх труднощів і відповідальності подружнього життя. Вони не питають себе, чи вони економічно незалежні, чи емоційно приготівані жити разом. Найголовніше для них почуття — кохання.

Любов потрібна, і кожна людина її бажає та на свій лад за нею шукає. Справа в тому, що молоді мішають кохання з романтикою. Та коли такі молоді одружуються і зустрічаються з реальними вимогами життя, вони через свою незрілість не можуть дати ради проблемам і заломлюються. Знову ті, які недостатньо придивилися одне одному, поженившись, відкривають різні несподіванки, які доводять до розводу. Наприклад, різне розуміння відповідальності, незгідливість, непогамованість забаганок, нарікання чи постійне незадоволення, лінивість, подружня зрада, алкоголізм, самолюбство тощо — все це відомі лиха в подружжі.

Причиною багатьох лих теперішніх подруж є нудьга або тиск з боку батьків і суспільства. Їх тяжко обминати, але можна погодитися, що вони не настільки загрозливі, щоб не було можливо протидіяти їм відповідною підготовою молодих людей до подружжя. Непідготовані до подружжя молоді часто-

густо на швидку руку побираються і вибирають невідповідну собі характером людину.

Сучасна статистика подає, що 3 з 5 подружж кінчаються розводом. Мабуть, наше суспільство змогло б запобігти тому лиху організацією центрів порад для родин. У такому центрі фахівці відповідною освітою допомогли б подружжям розв'язувати родинні проблеми. Розсварене подружжя не спроможне зріло бачити свої недомогання. Такий центр міг би допомогти родинам з'ясувати корінь їхніх непорозумінь і таким чином зменшити кількість розводів.

При таких центрах ми б могли оформити дискусійні групи для молоді 17—21 років життя. Завданням таких груп було б підготувати молодь до подружжя. У дискусіях з фахівцем молода людина могла б зраціоналізувати процес вибору подружньої пари і тим способом усвідомити відмінні характеристики людей. В Америці 10% університетів уже почали такі курси підготовки до подружжя. Більшість студентів схвалює такі курси, бо вони допомогли їм вибрати відповідну людину, і далі допомагають у подружніх проблемах. Може таким чином наше суспільство могло б впливати на зменшення розводів.

Молоді кандидати до подружжя повинні себе взаємно добре пізнати, поки вирішать заручитися чи одружитися. Висліди виказали, що подружжя має шанси бути щасливим тоді, коли хлопець і дівчина будуть близькі:

1. клясовим походженням
2. релігією
3. етнічним походженням
4. освітою
5. віком
6. зацікавленнями
7. світоглядом.

Інші дослідники є тієї думки, що протилежність вчислених прикмет створює щасливі подружжя. На мою думку, подібність поглядів на життя веде до щасливого подружжя. Студії доказали, що причиною розводів серед мішаних подружж була передусім протилежність етнічних походжень, культури чи релігії. Статистика з перепису населення Канади в 1961 році виказує, що мішаних подружж серед українського населення Канади було 38%. Проте, треба пам'ятати, що за останніх 16

років цей відсоток значно побільшився, бо тепер 50—75% — це мішані подружжя. Соціологи кажуть, що великий відсоток мішаних подружж трапляється по великих містах, а менше у містечках чи серед особливо споєних національних груп.

Проф. Боцюрків провів анкету серед 734 українських студентів на Албертійському університеті в 1968 році. Вона виявила, що 58.5% студентів були байдужі, якого походження будуть їхні подруги, лише 38.3% виявили бажання, щоб одружитися з українською подругою. А частина цих студентів вже походила з мішаних подружж. Наприклад, матері 25.5% опитаних не були українками, а 17.2% батьків не були українцями.

Над цими цифрами і їхнім значенням ми повинні добре замислитися. Бо як сказано було, мішані подружжя збільшуються, а в таких подружжях важко зберегти українську релігійну традицію, мову, культуру, а з тим національність.

Існують винятки з мішаних подружж; у деяких з них діти засвоюють українську релігію, мову й культуру. У багатьох випадках ці діти є прикладом для наслідування. Але це залежить від сили культурного вироблення і національних переконань українських матерів чи батьків у мішаних подружжях.

Загально можна сказати, що мішані подружжя найскоріше ведуть до асиміляції. Проф. Онацький переконаний, що мішані подружжя — це "один із важливих засобів асиміляції підбитих чи бездержавних народів". А ми, українці, на жаль, до цих народів належимо, тож можна передбачити, що мішаних подружж у багатокультурнім оточенні неможливо уникати. Молодь поза своїм українським домом має багато нагод до неукраїнських знайомств. Коли українець вибере собі неукраїнську дівчину до подружжя, а сам недостатньо міцний національно, він узагалі затратить свою ідентичність, перейме ідентичність своєї подруги і стане або канадцем, або американцем. А буває і таке, що партнери в мішаних подружжях добровільно і свідомо діляться своїми культурами, вивчають мову, звичаї, традиції своїх народів. Але такі ситуації виняткові, бо тут справа також полягає на тому, чи подруги себе взаємно розуміють і шанують.

Ми часто-густо боремося з проблемою асиміляції у мішаних подружжях, але не здаємо собі справи, яким великим відготком асиміляція збільшується по самих українських домах. Наприклад, мова є найпершою ознакою асиміляції і вона

найшвидше затрачується. Всі соціологи переконані, що коли людина призабуде мову, втратить також інші етнічні і культурні прикмети. А врешті вона підійме бунт проти свого походження і приналежності до групи. Це цілком зрозуміле явище, бо мова є серцем народу, вона живить національні почуття людей і їхні культурні здобутки.

Ми живемо в середовищі, в якому англійська мова, і не маємо можливості постійно вживати і думати українською мовою. Також проблема є в тому, що по домах розговірна мова не буває українська. Ці два аспекти мимоволі ведуть до втрати української мови й асиміляції. Проф. Річмонд каже, що до асиміляції ведуть такі причини:

- 1) втрата мови,
- 2) бунт проти своїх батьків, своєї ідентичності і свого середовища,
- 3) відчуження від віри і національної приналежності,
- 4) шукання чогось кращого серед чужого середовища.

Отже на першому місці — мова. Тож щоб зберегти своїх дітей від асиміляції, батьки повинні на першому місці старатися передати своїм дітям знання української мови.

Засобів, щоб передати українську мову, є багато, наприклад: дома повинна панувати тільки українська мова, діти повинні ходити до українських шкіл і бути членами молодечих організацій. Ті всі засоби без сумніву допоможуть здобути не тільки знання української мови, але також виробити почуття приналежності до власної етнічної групи. Іншими словами — організоване товариське співжиття безперечно емоційно злучить молодь і додасть охоти триматися свого етнічного середовища.

Є така соціологічна теорія, яка твердить, що почуття приналежності до етнічної групи слабше від покоління до покоління. Проф. Нагінний цієї думки не підтримує. Він твердить, що почуття приналежності наступного покоління може бути такої самої вартості і сили, як і попереднього, і навіть сильніше, тому що генерації різняться між собою не в силі почуття ідентифікації, але в її основі, тобто інші прикмети і дії творять фундамент приналежності для першої генерації, а інші для другої. Отже ж базою приналежності батьків емігрантів є їх особисті переживання і спогади чи минулий контакт з батьківщиною. Діти емігрантів неспроможні черпати цю

приналежність із тих самих джерел. Їм чужина дала і дає інше виховання. Батьківське почуття приналежності видається дітям дуже абстрактне. Тож найбільша допомога, що батьки можуть дати — це передати своїм дітям всі вартості, знання й ідеали українського народу. Усе залежить, як батьки зуміють передати це все знання про свою батьківщину і навчити дітей любити свою незнану країну. Якщо зможуть ту мету досягнути, то ці знання і свідомість та почуття будуть передаватися з покоління в покоління, і кожна генерація буде мати фундамент, на якому вона зможе будувати українську культуру.

Не журімся тим, що наша культура на еміграції не є така сама, як була колись на Україні. Культура міняється і мусить мінятися. Соціологи кажуть, що коли культура застоюється тільки на минулих фазах розвитку і не будує нових фаз, то зчасом така культура зникне. Призадумаймося над тією теорією і далі будуймо та підтримуймо нашу багату українську культуру.

На закінчення хочу сказати, зібравши всі мої думки з доповіді, що майбутнє наших українських дітей, родин, культури, мови, релігії і суспільства є в руках теперішніх батьків. Вони тепер тримають кермо в руках і лише вони зможуть провести своїх дітей тими дорогами, що принесуть славу і честь Богові, самим батькам і українському суспільству. Але щоб дійти до тієї слави і чести, треба насамперед покласти міцні підвалини під родину: суто українське подружжя, релігійність, взаємна любов, розуміння і пошана та довір'я у родині. Такі батьки витворять здорову домашню атмосферу для своїх дітей. А вщеплення національної свідомості можливе за умов, коли дитина морально й духовно здорова. Бо лише такі діти зуміють зрозуміти вартість своєї минувшини й стати гідними представниками свого народу.

Уміти поважати людське в кожному, хто живе й працює поруч з тобою, — це, мабуть, найбільша людська майстерність. Витонченість погуптів виховується тільки в колективі, тільки завдяки постійному духовному спілкуванню з навколишніми людьми. (Василь Сухомлинський).

ПОДОРОЖ ЕТНІЧНОЇ ПРЕСИ

Онтарійське міністерство промислу і туризму влаштувало 12-17 червня ц. р. чергову подорож працівників (представників т. зв. етнічної, не англо- чи франкомовної) преси. Учасників було коло 20 осіб; крім українців (7 осіб): білоруси, естонці, литовці, лотиші, мадяри, німці, поляки і словінці; був також один кореанець.

Нас повезли автобусом до Оттави і примістили в елегантному готелі "Скайлайн". На другий день при сніданку ми зробили цікаве відкриття: на меню були надруковані побажання доброго ранку різними, навіть маловідомими мовами (російською, угорською, голландською, хорватською, чеською, грецькою тощо), але ні українською, ні польською! Такі національності "Скайланові" невідомі.

Нас повезли автобусом оглядати місто, а зокрема важливі державні будівлі і дипломатичний квартал з численними амбасадами різних країн світу, розташованими на мальовничих горбках, серед густої зелені. Цікаво, що тільки дві амбасади старанно обгороджені й замкнені, так що ввійти до них з вулиці без дозволу не можна: кубинська і советська.

Оттава дуже мальовнича, гарна й чиста; Торонто з нею рівнятися не може. Парламент на найвищому місці Оттави, дипломатичний квартал і численні державні будівлі роблять імпонуюче враження: турист відчуває, що це столиця держави, яка займає поважне місце в господарському й політичному житті світу.

Ми оглянули державні архіви (сотні тисяч позицій, документів, фото тощо, 14 мільйонів стіп фільмів), а потім парламент і одну годину прислухалися нарадам послів — це була пора запитів до уряду. Вкінці ми оглянули й залю засідань сенату. Нутро цілого будинку гарно й пишно оздоблене.

Опівдні промовляв до нас міністер мультикультуралізму, дост. Joseph Guay. З ним прибули: дост. сенатор П. Роса, голова Дорадчої ради у справах багатокультурності, і шість вищих урядовців міністерства. Промова була цікава й важлива — про неї окремо. Опісля ми ще оглядали деякі державні установи й місто.

Чергового дня до полудня не було зайнять, а після полуденку ми виїхали до Сміт Фоллс, де оглянули велику фаб-

рику чоколяди Герші (Hershey) і приглядалися процесові її виробу. Вечеряли й ночували в "Карусел Інн", яка після оттавського готелю робила досить скромне враження. Увечорі оглядали містечко: малий парк, став і туристичні приміщення.

На другий день, по дорозі до Кінгстону, ми відвідали "литовський мистецький центр", тобто хату й робітню литовського подружжя мистців. Сивоволосий Антанас Тамойшайтіс малює олійні картини настільки оригінальні своєю композицією, формами й кольорами, що не нагадують ніякого відомого малярського стилю. Цікаво, що його кольори такі темні, що роблять понуре, сказати б — цвинтарне враження. Його дружина Анастасія — ткаля і килимарка. Її композиції також наскрізь оригінальні, кольоритні й абстрактні. Вони нічим не нагадують звичайних килимів; на це вказують їхні назви, як "День", "Ніч", "Місячне світло" тощо. Обое мистці часто виставляли свої праці по світових центрах, як Нью-Йорк, Париж, Берлін і ін.

Опівдні ми заїхали до "Голідей Інн" у Кінгстоні, а по полудні відвідали "Старий форт Генрі". Це твердиня, збудована на початку минулого століття для оборони міста, порту й каналу Рідо. Тепер форт призначений зберігати традиції тодішньої британської армії. Приміщення, зброя, уніформи, марші, оркестра, вправи і муштра — усе докладно, як було колись. Навіть раз на день відбувається церемонія вистрілу з гармати, яку набивають спереду і запалюють льонтом. Там можна оглянути фортифікації, приміщення для старшин і мужви та військовий музей: давні уніформи, стара зброя тощо.

Цікавою несподіванкою було бачити військову муштру і дисципліну, не менш сувору, ніж була колись у відомій своєю дисциплінованістю німецькій армії. Добре, що хоч в одному закутку країни не дають завмерти давній суворій дисципліні, такій небувалій серед гіперліберального суспільства і такій потрібній йому, хворому на "вседозволенність", що підгризає коріння демократії і паралізує її змогу боронитись перед наступом тоталітаризму.

Під вечір нас перевезено в автобусі поромом на острів Вулф, де ми повечеряли в сільській гостиниці. Потім, коли вже темніло, ми відвідали моторівкою ще один острів.

Вранці ми виїхали до Беллвіл, де оглянули фабрику спецій "Blue Ribbon" (прянощі, сир тощо.). Цікава лабораторія,

де роблять різні досліді й працюють над удосконаленням продуктів. Кожного учасника там обдаровано торбою з їхніми продуктами (Brooke Bond Foods Ltd.). Міністерство промислу і туризму подбало, щоб ми бачили хоч частину онтарійської промисловости і хоч одну околицю, куди люди виїжджають на відпочинок. І так по полудні ми поїхали в північно-західньому напрямі до Галібуртону і прибули до "Вігамог Інн" над озером тієї ж назви, серед мальовничих горбів і лісів. Там увечорі висвітлено нам малий кольоровий фільм про красу канадської природи.

Погода, досі соняшна й тепла, почала псуватися. Молодші учасники ще встигли скупатись і поплавати в озері, але на другий день було хмарно й накрапав дощ, так що згідно з програмою оглянути околиці не було змоги. По полудні ми попрощали гостиницю й принагідні галібуртонські гори й подались до Торонто.

Назагал подорож була проведена добре і вправно, і хоч товариство не було надто дисципліноване, ніяких поважніших недотягнень, крім дрібниць, не було. Нею керував з рани міністерства Ф. А. Венн. По дорозі провідник, президент Асоціації етнічної преси Владімір Мавко, подав прізвища й національність учасників — трохи пізно, бо в автобусі не можна було добре чути й записати. Тому список учасників на початку репортажу може бути неточний.

Де в чому учасники могли б бути трохи уважніші: не товпитися на вулиці, іти правим боком, щоб не перешкоджати іншим проходим тощо. Але це загальне явище в усіх містах, і навіть оттавська публіка не без гріха, не зважаючи на такий цивілізований вигляд столиці.

Щождо нас, українців, то всі ми вважали, щоб наївними й недоречними питаннями та не завжди відповідною поведінкою не викликувати іронічних завважень і легковаження. Редакції мусіли б пильніше приглядатися, кого висилають.

Вражало, що завжди після вечері подавано число кімнати, де можна було "хильнути". І охотників звичайно не бракувало. Дивно, що алкоголь займає таку поважну позицію в соціальному й товариському житті нашого суспільства, що організатори вважали потрібним щоденно пропонувати його представникам преси.

Останнє завваження про харчі. Вони були назагал добрі, смачні й гарно подані. Але вражала непоінформованість про природне, здорове харчування і про шкідливість різних хемікалій, яких харчова індустрія ще досі щедро вживає. І так зокрема десерти робили часом враження хемічних, штучно барвлених препаратів. Цікаво, що ніде не можна було дістати разового хліба з повного зерна. Туристична індустрія залишається ще позаду сучасної науки про харчування. Пора, щоб уряди поцікавилися нарешті охороною здоров'я населення.

Найважливішою подією подорожі була промова міністра мультикультуралізму, що мала з'ясувати політику канадського уряду супроти національних меншостей. Подаємо її уривки в перекладі:

"Редакційні статті, дописи і звіти у ваших часописах допомагають канадцям деякою мірою зрозуміти бажання етнічно-культурних груп, з яких складається наше багатокультурне суспільство.

"Бажаю підкреслити, що — на мій погляд — політика мультикультуралізму в рамках (державної) двомовности — це в основному вислів вільного вибору одиниць. Зрозуміло, що ми всі мусимо це активно підтримувати і розвивати. Оце політика мого уряду: запевнити різним етнічним групам змогу, якщо захочуть, вільно вибрати зберігання своєї культурної спадщини і допомогти їм своїми культурними здобутками збагатити канадське культурне життя.

"Я відчуваю і вірю, що етнічною пресою ви, її редактори і видавці, можете допомогти зробити цю нашу Канаду країною, якій буде завидувати увесь світ. Давніше, коли Канада була зайнята відкриванням Заходу і розбудовою поселень у пущі, тоді — як влучно сказав кілька років тому посадник Монтреалю — ми мусіли повісити культуру на дверях стодоли.

"Тепер нам усім живеться легше. Тепер і новоприбулі, і тут народжені канадці мають дозвілля, якого не знали давні піонери. А найбільше з усього ми любимо вживати нашого дозвілля для засвоєння культури. Ми нація, що заповняє концертні зали, мистецькі галерії, музеї й вечірні школи.

"Книжка Алекса Гейлі (Haley) "Коріння" стала "бестселером". У нашій добі кожний шукає свого коріння. Ті, що забули матірню мову своїх предків, пильно вивчають її наново.

Поширюються етнічні куховарські книжки. Як бачу, багато з вас подає на своїх сторінках приписи із своєї давньої батьківщини; ви знаєте, як зацікавити читачів. Молоді шукують зв'язків із старшими. Вони бажають, щоб їм показати, як робиться "снігові черевики" чи вишивається селянську сорочку.

"Немає сумніву, що багатокультурність у Канаді жива, захоплива і заразлива. Я — міністер найбільш захопливого з усіх міністерств. Я сподіваюся пирувати з вами на культурному бенкеті Канади".

Як приклад міністер подав свою власну родину, яка у п'ятому поколінні на Заході Канади зберегла серед іншомовного довкілля свою французьку мову і свої традиції. Він серйозно остеріг, що якщо етнічні меншості не будуть пильно й витривало зберігати своїх традицій і мов, вони розпливуться в іншомовній більшості й безслідно щезнуть з лиця землі.

Треба бути вдячним онтарійському урядові, що такими подорожами дає змогу працівникам етнічної преси ближче пізнати країну і краще зрозуміти проблеми, які життя велить розв'язувати національним меншостям Канади.

І. В. М.

ІНСТИТУТ ІМ. СИМОНА ПЕТЛЮРИ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ ПОЧАВ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ

Інститут ім. С. Петлюри у Філядельфії, одна з найновіших українських наукових інституцій. Він входить у склад Дослідного Центру Української Національної Революції і Державности. Обидві інституції створив Державний Центр УНР в серпні 1976 р. Вони приміщуються у гарному домі в Філядельфії.

Філядельфія — місто Бенджаміна Франкліна, колись американської революції, ще від XVIII ст. провідний інтелектуальний центр молоді Америки. Тут є декілька знаних американських університетів, а зокрема світової слави Університет Пенсильванії. Історичні будівлі, музеї, картинні галереї, прекрасні парки і добре сполучення з Вашингтоном і Нью-Йорком уможливило відбувати тут різні з'їзди та конференції.

У цьому місті й центр українського поселення в США: осідок ЗУДАК-у, СФУЖО, часопису "Америка", українського союзу "Провідіння", тут багато православних, католицьких та євангельських церков, поміж науковими та культурницькими організаціями зокрема слід відзначити Інститут ім. Липинського.

Все це дає можливість швидкого розвитку для Інституту ім. С. Петлюри.

Інститут почав свою діяльність під керівництвом проф. д-ра Олега Підгайного — президента виданням першої праці з серії видань "Публікації: п.н. "Симон Петлюра: Бібліографія". Обширна бібліографія праць українських й чужих авторів про Симона Петлюру. Зібрано понад 800 назв українською та вісьмома іншими мовами. Обширний вступ англійською мовою та короткий життєпис С. Петлюри доповнюють цю книжку.

Завдання Інституту вивчати розвиток боротьби за свободу та державну незалежність України і так само й дипломатію чужих держав щодо України.

Праця Інституту зосереджується у чотирьох напрямках:

1) Дослідча і видавнича (дві серії: "Публікації" — багатомова збірка документів американського міністерства зовнішніх справ п.н. "США і Україна від 1 березня 1917 р."), 2) публікація п.н. "Студії" — оригінальні праці і монографія про Симона Петлюру, наукова праця щодо американської дипломатії у відношенні до УНР, праця про створення КП(б)У як чисто російської партії, ворожої до України.

2) Науково-громадська діяльність у співпраці з українськими і чужинцями науковцями та науковими установами: Інститутом ім. Липинського, УВАН, НТШ, Українським Історичним Товариством, Бібліотекою ім. С. Петлюри та Видавничим Комітетом другого тому праць С. Петлюри. Передбачена співпраця з інститутами українознавства Гарварду й Едмонтону, з Університетом Пенсильванії на базі обміну публікації, взаємного доступу до наукових збірок, зокрема створення повної збірки архівів і матеріалів про Україну та фотокопій чужинецьких архівів щодо України.

3) Архівна і бібліотечна діяльність Інституту: збирання архівного матеріалу й книжок щодо УНР, ЗУНР, УГА, УВО, Карпатських СС, ОУН, УПА та ДЦ УНР в екзилі; архіви щодо України міністерства зовнішніх справ США, Британії, Німеччини, Австро-Угорщини, Канади та інших, придбання збірки друкованих документів Росії та СРСР щодо України.

4) Наукові конференції — у плані відбути першу з них 1979 р. з нагоди сторіччя народження С. Петлюри, присвячену ролі С. Петлюри українського та визвольного руху у XX столітті.

Усе це вимагає зусилля, коштів та співпраці громадянства. Просимо українське громадянство США і Канади допомогати моральною і матеріальною підтримкою.

(Подано за матеріалами д-ра Олега Підгайного)

Від Редакції: Ідею створення такого інституту, його план праці кожний з нас повинен не тільки схвалити, але й активно підтримати, починаючи від популяризації поданих інформацій, співпраці у вичислених ділянках, кінчаючи на матеріальних пожертвах.

ЩО ЧИТАТИ?

СТУДІЇ СХІДНЬОГО ХРИСТИАНСТВА

Petro B. T. Bilaniuk, **Studies in Eastern Christianity**, Volume One. Munich-Toronto: The Ukrainian Free University. Series: Monographs No. 25, 1977. XII+193 pp. Cloth \$10.00. Soft cover \$8.00. Distributed by the author: 41 Parkway Avenue, Toronto, Ontario, Canada M6R 1T6.

У цьому томі появились нові перспективи на різні теми східно-християнського і українського життя і вірування. Автор, відомий український богослов, підходить до проблематики з високою науковою точністю і богословською серйозністю. Друкована під фірмою Українського Вільного Університету та з вступом його ректора, проф. д-ра Володимира Янева, ця збірка необхідна для освічених східних християн, особливо українців, і для людей західного обряду, які бажають глибше пізнати східну християнську думку. Для поширення в науковому світі збірка появилася англійською мовою.

Перший з сімох розділів розглядає богословське розуміння молитви. Традиційні трактати про молитву звичайно покликуються на дефініцію Євагріоса Понтіноса з четвертого століття. Однак, автор зазначає, на жаль вибрано з його праці ту дефініцію, яка дає враження, що молитва — головне людське діло: піднесення душі до Бога. Натомість Євагріос Понтінос, Св. Письмо і східна традиція вказують, що в молитві головний ініціатор — Бог. Це видно, наприклад, у пророках (Єр. 35:17; Іс. 50:2), у листах св. Павла (Рм. 8:26-27) тощо. Отже молитва, за східною богословією, це відповідь людини на заклик Божий, це діалог з Богом.

Наступні дві теми, про переображення і убожествлення (теосіс), торкаються суті східнохристиянської думки. Почавши від розважання про значення переображення Христа на горі Тавор для людини й для всесвіту, автор розглядає багато інших аспектів діючої Божої сили в ділі переображення протягом усієї історії спасіння. Тут мова про переображення Ізраїля, про біблійні пророцтва щодо останніх речей (есхатологія), свідчення східної традиції і т.д. Автор доводить, що Бог не створив світу, щоб його відкинути, але щоб його перетворити, тобто переобразити.

Як назвати Божє діло об'єднання людини зі собою? Традиційний східнохристиянський термін як щодо процесу (спасаючої ласки), так і щодо завершення в об'єднанні з Богом — убожествлення (теосіс). Християнське значення цього слова не має нічого спільного з поняттям самовищення, а означає участь людини в Божому житті через його всещедру ласку. Нові й подібні західні богословські течії (здійснена есхатологія) повинні збагатитися в діялозі зі східною традицією про убожествлення, доводить автор.

В аналізі думки модерного богослова-еволюціоніста Пера Теяра де Шарден, проф. Біланюк досліджує східні мотиви в його науці про Христа (христології). Шарден постійно покликається на Східні Отців і вживає їх-

ніх богословських категорій, як напр., Христос Пантократор, переображення світу, убожествлення людини і т.п. Особливо гідним уваги є те, що коли Шарден мав великі труднощі поєднати західну богословську думку з даними еволюції, то це йому вдалося далеко краще, коли він покликався на східну богословію.

Крім вище згаданих богословських студій, бачимо три есеї церковно-правничого та історичного характеру. Студія про celibat і східну традицію доводить, що покликання до священства не тільки не противиться, але подекуди й доповнюється другим покликанням до родинного життя. На Сході celibat цінено дуже високо, але ніколи не примушувало до неодруженого стану, якщо він мав покликання до священства й до родинного життя.

Думка Григорія Сковороди, філософа серця, так просякнута біблійними й християнськими мотивами, що, твердить автор, її не можна гідно оцінити без богословської аналізи його творів. Ще досі не проведено повного богословського розгляду, напр., біблійних тем, як думка про серце людини з її всіма багатогранними висновками. У цьому невичесному ділі проф. Біланюк робить свій вклад і закликає до дальшої богословської дискусії.

Вінці автор подає історичний розгляд ролі мирян в Церкві на прикладі Українського Католицького Мирянського Руху 1945 — 1975 рр. Крім історичних даних і релігійних засад, проф. Біланюк розглядає деякі етнопсихічні характеристики українського народнього "я" і виводить висновки, практичні і теоретичні. Побіч критичної аналізи бачимо тут і серйозний заклик до пованнішої богословської та церковно-канонічної уваги щодо ролі мирян у Церкві.

Многогранні в їхніх перспективах та послідовні в богословській і науковій точності, ці есеї дають багато нових пояснень у кожному з опрацьованих тем. Українцям, які бажають глибшого релігійного знання, ніж те, що вони одержали у шкільній катехизації, ця книжка дуже придасться.

Яків Креховецький

Найгарніше погування, яке може дати нам життя, це відгуття тасмнигого, недосяжного. Це те основне погуття, що носить над колюскою справжнього мистецтва й справжньої науки. Хто не пережив погуття тасмнигого недосяжного, хто вже в нігому не дивується, той мертвяк, живий труп з погаслим зором. Свідомість, що існує щось, зого ми не можемо зрозуміти, жадібно бажання проникнути в незвичайні глибини розуму, ги піднестися до сяюгих висот краси — ця свідомість і ці емоції творять справжню релігійність. У такому розумінні, і тільки такому, я глибоко релігійна людина. (Альберт Айнштайн).

З пластового життя

Анатолій Жуківський

ПЛАСТ У КРАЇНАХ ВІЛЬНОГО СВІТУ

Запізнавшись з діяльністю крайових пластових організацій, що входять у склад Конференції Українських Пластових Організацій (К.У.П.О.), можу ствердити, що в Австралії, хоч менше чисельний, Пласт має одну прикмету, яка до деякої міри відрізняє його від інших пластових організацій.

В Аргентині Пласт не мав змоги поширити свою діяльність на цілу країну. Існує він і розвивається головню лише в столиці Буенос-Айрес. Членство Пласту в Аргентині складається переважно з т. зв. “нової” еміграції, тобто прибулих до Аргентини після 2-ої світової війни, і переважно вихідців із західних земель України. Тому, мабуть, що чисельно українська спільнота в Аргентині більша, ніж в Австралії, пропорційно Пласт охоплює багато менше молоді. Брак пластових провідників змусив тих виховників, які опинились в Аргентині, займатись майже виключно Пластом, отже й вплив їх на формування загальногромадського життя був досить незначний.

У Великобританії залишилося відносно мало родин і тому — хоч чисельний стан української еміграції майже дорівнює Австралії, — багато менше молоді належить до Пласту. Специфічна організаційна система українського життя, а при тому й брак пластових виховників-провідників заставив їх теж займатися переважно внутрішньо-пластовою діяльністю, яка має мінімальний вплив на формування загальногромадського життя українців на Британських островах.

Трохи інакше представляється справа **в Німеччині**. Там також Пласт відносно малочисельний. Однак в Німеччині, завдяки чималій кількості пл. провідних діячів, пластуни включилися як до суспільно-громадського, так і до політичного сектора. Але чомусь ті пластові діячі, які активно займаються політичною, науковою або суспільно-громадською діяльністю, не

є ідентифіковані як пластуни. Може, тому й у Німеччині Пласт не має такої “ваги”, як в Австралії.

У Канаді пластова організація є багато чисельніша, ніж в Австралії, але й українського населення там багато більше. Більше там і різних громадських та молодечих організацій. Пласт, завдяки великій кількості визначних пластових провідників, став у Канаді дуже сильною й поважною організацією. Дуже добре він там підбудований матеріально. Про такі пластові домівки, таборові площі й пластові установи ми в Австралії можемо лише мріяти.

Але з другого боку, пропорційно до кількості населення Пласт багато слабший у Канаді, ніж в Австралії. Можна ризикувати навіть твердженням, що й у пропорції до числа “нової” еміграції — відсоток членства Пласту в Канаді менший, ніж в Австралії.

Можливо, що в наслідок специфічних обставин Пласт у Канаді не охопив майже цілком т. зв. старої еміграції. Але і з “нової” лише певна частина тяготеє до Пласту. Майже немає дітей з наддніпрянських родин, а відсоток волиняків також невеликий. Очевидно, треба брати до уваги, що в Канаді ще перед прибуттям туди післявоєнних поселенців були молодечі організації при Церквах і при політичних середовищах. Пласт, отже, силою факту опинився у своєрідному гетто. Беручи участь у засіданні однієї статичної старшини, я ствердив, наприклад, що на 180 членів станиці є лише двоє православних дітей (православна молодь гуртується там при створеній з ініціативи Союзу Українських Самостійників молодечій організації СУМК). Пропорційно, отже, до числа членства також і вплив Пласту й пластунів на загальногромадське життя інакше проявляється, ніж в Австралії. Хоч, напр., президент СКВУ о. д-р В. Кушнір є пластуном-сеньйором, так як і його перший частушник пл. сен. Микола Плав'юк, проте дуже мало людей (поза Пластом) усвідомлює собі, що ті громадські діячі є пластунами.

Пласт у **Сполучених Штатах Америки** найчисельніший. США гуртує багато більше пластової молоді, ніж усі інші країни разом. Тут є також пропорційно багато більше визначних пластових провідників. Матеріально стоїть Пласт у США багато краще, ніж (навіть) у Канаді. Подібно, як і в Канаді, Пласт одержує від стейтових урядів певні субсидії — як і інші виховні організації.

Характерним, одначе, явищем для США є те, що на тлі велетенського числа українського населення, його добробуту й матеріальних надбань Пласт є лише “бідним свояком”. Структура суспільно-громадського життя також замикає Пласт у своєрідне гетто. Велика кількість молодечих організацій, оформлених й устаткованих уже давніше, сильно обмежує впливи Пласту. І хоч ми можемо з заздністю дивитись на прекрасно влаштовані пластові оселі, на домівки, на число членства, але коли приглянемося до нашого австралійського Пласту — відчуваємо своєрідне вдоволення.

Ми, **Пласт в Австралії**, не маємо таких гарно улажених домівок. Перший Пластовий Дім закуплено й посвячено в Мелборні лише в 1976 році. Гарно положена і, як на наші відносини, добре устаткована пластова площа “Бескид” в Аделаїді бідненька навіть у порівнянні до “Діброви” в Детройті, яка не рахується чимось “особливим” у США.

Але... Ні одна крайова пластова організація не може похвалитись, що вона така соборницька, як Пласт в Австралії. Як серед членства виховних уладів, так і серед дійсних членів Пласту, старшого пластуства, сеньйорату і Пластприяту в Австралії маємо справді Соборну Україну.

На тлі загальногромадського життя Пласт в Австралії користується заслуженим авторитетом і його загально респектують. Майже в кожній загальногромадській організації члени Пласту вклали позитивну працю. Особливо пластовий сеньйорат поклав багато труду й енергії в будову “фундаментів” українського організованого життя.

Переглядаючи списки виховників і станичних проводів, доходимо до висновку, що мабуть ніяка крайова пластова організація не має такого відсотка старшого пластуства, заангажованого в ділянці виховній і провідницькій, як Пласт в Австралії.

Є ще одна (назагал мало відома в нашому українському суспільстві) сторінка нашої діяльності.

Від 1961 року Пласт є членом Національної Ради Молоді Австралії, яка найбільше проявляє свою діяльність у стейті Вікторія, де й наш Пласт проявляє досить активну діяльність. Крім того, Пласт запрошено до створеної з ініціативи федерального уряду Конференції Молодечих Організацій Австралії. До тієї конференції належать лише 19 організацій, однією з яких

є згадана вище Національна Рада Молоді. Не всі молодечі організації, які є членами тієї Ради, належать до Конференції. Але Пласт належить — як єдина “етнічна” організація.

Коли Вікторія (тобто станиця Мелборн) проявляє активну діяльність у структурі Ради Молоді, то сіднейська станиця проявляє діяльність на іншому відтинку, також, мабуть, донедавна як єдина в світі. Вже понад 20 років існує на терені Сіднею міжнародня Організація Екзильних Скавтів, створена фактично з ініціативи Пласту ще на початку 50-их років.

Як довідуємося з інформацій ГПБулави і з української преси, лише під кінець цього року в Америці створено міжнародню організацію екзильних скавтів. До тієї новоствореної організації належать: естонці, литовці, латвійці, мадяри, поляки й українці. У Сіднеї до А.А.С.Е. належать ті самі національні організації, з тією різницею, що замість поляків тут належать росіяни з групи “НОРС”. Уже від кількох років головою тієї організації є українець, пл. сен. Роман Дехніч.

ОРДЕН СІРОГО ЛЕВА

Бажанням нашого першого Начального Пластуна Сірого Лева було, щоб увіковічнити Його пам'ять створенням ордену в Його честь — так говорив раз один з Його побратимів.

Орден у нашій мові має засадничо два значення: 1. відзначення чи медаль і 2. товариство чи гурт людей, як напр., лицарів чи монахів.

Важко нам тепер збагнути, котру можливість вибрав би тепер Сірий Лев, якби ще був між нами. Знаємо однак, що Він подумав би над цим і щойно тоді висловив би свій вибір. Немає вже Його між нами, і тому ми повинні подумати над цим у надії, що зробимо цю постанову за Нього.

Пічним від роздумування над тим, чи Пластові треба ще одного відзначення чи медалі. Під цю пору справа відзначень представляється так:

● За пластову працю:

УПН — не має жадних відзначень і вживає тільки системі похвал;

УПЮ — юнацьке відзначення в чотирьох ступенях;

УСП — старшопластунське відзначення в трьох ступенях ("Св. Юрій");

УПС — сеньйорське відзначення в трьох ступенях ("Св. Юрій").

● **За громадську працю:**

Тільки УПС має відзначення в двох ступенях ("Вічний Вогонь"), хоч було б побажаним, щоб і УСП могло його діставати.

● **За хоробрість у боротьбі за батьківщину:**

Це відзначення можуть дістати члени УПЮ, УСП і УПС ("Пластовий Залізний Хрест").

● **За визначний чин:**

Це відзначення можуть дістати члени УПЮ, УСП і УПС ("Бронзовий Хрест").

Виглядає, що відзначень маємо багато і то за різні осяги чи то в Пласті, чи то поза ним. Творити ще одне — не видається побажаним. Подумаймо тепер над другою можливістю і чи треба нам такого згурпування людей у Пласті. Моєю відповіддю є "так", бо я бачу "Орден Сірого Лева" як згурпування заслужених пластунів, яким належить від нас пошана і яким прислугують деякі привілеї за їхній вклад у розвиток Пласту та провід.

Хто може тоді стати членом "Ордену Сірого Лева"? Членом може стати член УПС, який на своїй згоді прийняти членство в ОСЛ підписує, що через свій вік чи здоров'я не може вже далі працювати в активному проводі Пласту — тобто не може вже бути членом пластових ексекутив та брати участі в голосуваннях на пластових з'їздах. Головна Булава УПС номінує членів ОСЛ на внесення куреня УПС та за згодою номіната. Постанова номіната прийняти членство в ОСЛ невідклична. Які обов'язки члена "Ордену Сірого Лева"? Беручи до уваги життєвий і пластовий досвід, член ОСЛ зобов'язаний давати свої поради пластовим з'їздам і, через Головну Булаву УПС, Головній Пластовій Булаві.

Які права члена "Ордену Сірого Лева"? Членам ОСЛ прислугує право почесного місця на всіх Пластових з'їздах та святах. Вони мають право носити відзнаку ОСЛ на пластових одностроях. Ця відзнака, нашіта на однострій (горішня частина лівого рукава або ліва кишеня сорочки?), повинна

бути таких розмірів, барв і десеню, щоб можна її легко розпізнати.

Чи треба нам "Ордену Сірого Лева"? Так, бо прийшов уже час, щоб висловити нашу вдячність тим піонерам Пласту, які вже не можуть віддати себе всеціло фізично вимогам Пласту. Це 65-ліття Пласту є якраз найкращим часом, щоб відзначити цих заслужених сеньйорів — створити "Орден Сірого Лева" та запропонувати їм членство в ньому.

Найда ОХ

Еволюція мала і буде мати до кінця світу напрям — з'єднати світ із своїм Творцем. Еволюція має не тільки напрям, але і сенс: щораз то більше удуховлення матерії, удосконалення і збагачення свідомості, і поєднання всіх елементів існування в стані найвищої аморизації людства та взагалі космосу (Амор — любов). Аморизація означає елементарну силу буття-життя, силу взаємного притягання: у стосунку до людства, силу взаємного збагачення і досконалення в душі любови між людьми, гармонізації між суспільствами, згідно з принципом «різність у єдності».

Хід еволюції людини: першою формою, що зайняла певне становище серед інших видів живих істот, що з ними вела боротьбу за існування, була людина фізичної сили. Згодом панувати стали найхитріші і найспритніші. Це була людина розуму. Ця людина відіграла величезну роль в еволюції виду. Але згодом вона «старіється», стає багато «приспосованців». Маючи перевагу розуму, вона бездушна, спритна, нахабна тягне людство в безвихідь визиску, винищувальних соціальних хворіб. Тепер найвищим шаблем еволюційної драбини у розвитку людини є її найновіша форма, яку називаємо людиною духа. Вона веде людство до прогресу. Багато з них створили цілі епохи, вплив їх зберігається віками, тисячоліттями. (Вільний переказ думок П. Т. де Шардена).

"ВІД ГОЛОВИ РИБА СМЕРДИТЬ"

Від моменту перебрання головства нашого осередку УП-С-у членом куреня Хмельниченків ситуація значно змінилася, повіяло свіжим повітрям та наново закипіла праця. Я завжди мав великий сентимент до Хмельниченків, бо всім еством люблю Запорізьку Січ та взагалі духа нашої козацької доби. Це ж бо там народилося справжнє українське народоправство, якому могли позавидувати всі народи світу, включно із стародавньою Грецією, яка, мовляв, породила демократію. Тут треба натякнути, що кандидатами на голову були й члени інших куренів, включно, притишено сказавши, з кандидатами з Лісово-Чортівської "парафії". Цей курінь особливо заслужений і має великі впливи і владу у пластовій ієрархії. Більшість, проте, бажала Хмельниченка.

Перше, що наш осередковий зробив, це скликав сходи-ни і на предсідника запросив найбільшого добрягу, якого ми колинебудь мали в осередку. Темою цих сходин не було точно означена справа чи складніша проблема, що їй треба було б продискутувати й зробити висновки та постанови. Таких пекучих тем чи підтем було бодай з десять. Наприклад: "Сеньйорат як сеньйорат", "Сеньйорат і Пласт", "Сеньйорат і подружнє життя", "Сеньйорат і пластова домівка", "Сеньйорат і здоров'я", "Сеньйорат і самовиховання", "Сеньйорат і Церква", "Сеньйорат і Україна", "Сеньйорат і політичні партії", "Сеньйорат і табори сеньйорської проблематики" тощо. Присутність на цих сходах була надзвичайна. З трьох апостолів дружньої любови був тільки Андрій. Бракувало Олексія із Сагайдаківки і Петра з Біланюківки. А шкода. Вони завжди вносять гумор до наших зайнять. Бачите — осередковий і предсідник цих ширших сходин добрі психологи. Вони схотіли збагнути потреби нашого членства, вони знали і хотіли дати можливість кожному членові висловити все те, що їм боліло, про що вони думали, чим журилися. З висловлених думок загону вони бажали опрацювати цікаву, свіжу й упрощену програму діяльності на кілька років наперед. Тут треба ствердити, що оживленіших і активних сходин ще досі не було. Це забрало б не тільки ціле "Слово", а й "Пл. Шлях", щоб помістити всі високоартісні мислі нашого членства. Згадаю тут найосновніше.

Одна 107%-ва сеньйорка, що є спонтанним "сумлінням" всієї станиці, а може навіть і цілої країни, яка слідкує за абсолютною чистотою нашої "ще передвоєнної ідеології", мала свободне поле до попису прочищувати не тільки наші душі і поведінку від намулу й гидоти модерних часів у домівці, але й усюди, де б ми не знаходилися. Вона суворо скритикувала тих, що свищуть, бо це не є мистецтво, тих, хто забудеться скинути капелюха на коридорі домівки, хто сидить на футринах вікон, на бюрку, хто не говорить українською мовою, тих, хто приходить до домівки в джинсах тощо. Найбільше боліло їй те, що така поважна група нашої станиці, проїжджаючи американсько-канадський кордон з важливих нарад у США, скористала з нагоди низьких цін на кордоні й закупила горілку. Це справді було жалогідне, бо тільки колишній голова КПС, редакторка "Готуйсь" і вона з принципу не купували. Це ж жахлива гіпокризія!

Це забрало досить часу на виправдування чи викрочування, які їй не дуже переконували. Тут треба згадати, що ані одна особа в дорозі пляшки не відкрила. Були оправдання різні: деякі казали, що вони купували, бо хотіли мати сувенір з США, інші казали, що відповідна горілка допомагає їм на простуду краще і дешевше від лікарських пігулок. Хтось із президіального стола додав серйозно, що він купив для змащування крижів, бо працює в місці, де продуває вітер, і протягло його, болять крижі; ще інші пояснювали, що вони потребують горілки отак для "паблік рілейшен", що це допомагає їм у бізнесах. Тільки двох зуміли переконати нашу сеньйорку. Вони обидва навіть сиділи в сусідстві. Один з них мусів випити чарочку для апетиту, бо інакше не міг їсти, а другий щиро признався, що часом вип'є з пошани до традиції і з патріотизму. Як згадає він рідний край, улюблене незабутнє село, ту групу за стодолю, під якою він вилежував у своїй юності, і що його мати виносила йому до саду свіжого, пахучого та теплого ще з печі разового хліба зі свіжим маслом і головкою часнику та холоденького квасного молока зі сметанкою, то невимовна туга так огортала його, що він не витримував і його рука простягалася за пляшкою, і тому він пив. Пив, і тоді йому здавалося, що він знову лежить під грушею. Ця щира сповідь негідного патріота розжалобила її, бо й вона пригадала собі свою юність...

І так із знанням, вирозумінням і досвідом та добрими вказівками на майбутнє ми проходили точку за точкою. Коли дійшли до пункту про здоров'я, то предсідник, даючи вступ про дієту, сів собі вигідніше на двох стільцях через потужність та обвисистість своєї сеньйорської особовості і зрадив, коли побачив, як спізнено прийшов ще один член осередку — лікар за професією. Він навіть не дав йому віддихнути і відразу попросив, щоб той сказав дещо про здоров'я з медичного погляду, бо це дуже важлива справа в сеньйорському віці. Тут знову запротестувало наше "ходяче в окулярах сумління" — сеньйорка. "Як він може говорити про здоров'я, — піднесенням і немов скрипковим голосом лебеділа вона, — "коли він сам курить, як швець. Я занюхала, що він іде, ще з коридору, бо так чути від нього тютюн". Лікар притакнув їй поблажливо головою, а тоді додав ще кілька нових і цікавих думок про здоровельні проблеми сучасної людини та приобіцяв дати цілу гутірку на повищу тему. До критика він тільки згадав, що зазнавши приємності чи страждання податкового курця, він може переконливо вести акцію проти курення з власного досвіду. Існує також вислів: "Роби те, що я тобі кажу, а не те, що я роблю".

І так власне успішно проходила дискусія на всі теми, а зокрема запально дискутували про подружжя, мішані подружжя і про родину взагалі. Тут було висловлено багато цікавих думок і порад щодо гарного родинного співжиття та запобігання мішаним подружжям і розводам, які не минають навіть нашої братії. Це були тривожні мислі.

Під кінець сходин забрав ще голос наш знаний мовознавець, який уважно прослухав усе, що було сказане, та дещо записував до свого нотатника. Він, хоч має свої літа, пенсіонер, та все ж таки тримається молодод, має все волосся на голові, навіть не посивів. Здавалося, що він розповість про свій секрет, як триматися молодим, бо є загально знаним, що він їсть, між іншим, кортоплю з лущиною, бо в лущині якраз найважливіші вітаміни. Для більшої уваги він єдиний з дискусантів встав, поглянув ще раз на записки, глипнув уважно на осередкового, відтак на предсідника і довкола себе та певним, рівним, елегантним голосом заговорив: "Друже предсіднику, друже осередковий, отче капеляне, шановні члени головних, крайових, місцевих і курінних проводів, друзі і подруги, гості,

шановне панство! Дозвольте мені висловити два слова. Мене побирає нуджа (хоч думав він "ш... трапляє"), коли слухаю вашого мовного гуляйпілля. Ви говорите тут на великі, майже світові теми! В дійсності ви навіть не знаєте, хто ви є, бо чи є ви "сеньйори" чи "сеніори"? Ви порушили тут надзвичайно важливу проблему, яку ви називаєте "супружжям". Тут власне й моя розпука. Чи знаєте ви, мої дорогі, що в українській літературній мові "супружжя" — це коні запряжені до воза, це можуть бути навіть воли... "Детс іт!" — комусь вирвалося півголосом, як повна заля заревіла сміхом. Бо й справді, ми маємо багато різних висловів на подружжя, напр. подружжя, родина, фамілія тощо. Супружжя найбільш влучне означення, бо функційно передає всю суть родинного життя, боротьби, змагу, турбот. Це чоловік та жінка мусять тягнути те ярмо родинного життя в поті чола і при тому усміхатись та робити приємну атмосферу, бо в гарній атмосфері діти розвиваються краще. Але, як одно зморюється чи згедзається, то друге мусить саме тягнути те ярмо... подружжя.

Предсідник зробив ще пару завваг, дав коротке резюме, а осередковий уважно все це вписав у свій нотатник, щоб запланувати конкретний плян пластової діяльності нашого осередку. Тому недаремно кажуть, що "від голови риба смердить".

Фалина Любінецька

ЗАМІТНА ПОДІЯ В ЖИТТІ НАШОГО ЖІНОЦТВА

Від 9 до 10 жовтня ц.р. відбулась у Нью-Йорку в пластовому домі Курінна Рада сеньйорського і старшопластунського куренів "Тих, що греблі рвуть" (назва взята з творів Лесі Українки), присвячена відзначенню 50-ліття існування сеньйорського куреня.

Сьогоднішній сеньйорський курінь "Ті, що греблі рвуть" постав у Львові 1926 р., а організували його кол. пластунки з гімназії СС. Василянок у Львові та середніх шкіл у Самборі і Тернополі. Курінь намітив головним своїм завданням виховну працю серед юначок у наших середніх школах, а що найважливіше — "Греблі" (так коротко нас і сьогодні називають) організували і вели табори юначок на Соколі біля Підлютого, на Гуцульщині та в інших гірських місцевинах.

Коли в 1930 р. польська влада Пласт розв'язала, тоді члени куреня включилися в діяльні тоді українські товариства, які опікувались молоддю (напр., "Українське Гігієнічне Товариство", "Товариство Охорони і Опіки над Молоддю") і з рамени цих товариств далі організували табори молоді та потаємно проводили на них пластову програму, основану на українських національно-державницьких принципах.

Крім виховної роботи, курінь як цілість або поодинокі його члени вели також інші акції, як вишкіл санітарок (у часі Карпатської війни 1939 р. і в часі Другої світової війни), брали участь у праці для допомоги ближньому, як опіка над звільненими українськими вояками з німецької армії у 1941 р., допомога раненим українським воякам німецької армії, опіка над українськими дівчатами, яких німці забрали до допоміжної військової служби, опіка над українськими юнаками, яких німці забрали до протилітунської оборони, переселення українських дітей з голодуючих околиць Підкарпаття та Поділля у 1942 р., організація народних кухонь у часі голоду в Карпатах також у 1942 р. Члени куреня організували і вели в роках 1942-1944, коли тільки на те дозволяли воєнні часи, табори ВСУМ-у (Виховні Спільноти Української Молоді). Це була особливо відповідальна праця при наявності у віддалених від великих міст околицях партизанських груп польських і советських. Всі акції в часі німецької окупації були ведені з рамени Українського Центрального Комітету (УЦК), однак члени нашого куреня добровільно зголошувалися до кожної праці, де йшлося про опіку, а навіть збереження життя українських дітей і молоді.

У 1950-их роках курінь зорганізував доріст — старшопластунський Курінь "Ті, що греблі рвуть", а з роками колишні старші пластунки, тепер вже сеньйорки, зорганізували новий доріст — сучасний старшопластунський Курінь "Ті, що греблі рвуть". Вони продовжують працю своїх попередниць у виховній пластовій діяльності по пл. станицях та влаштовуючи рік-річно вишкільні табори пластових провідниць п. н. "Школа Булавних".

З інших акцій треба згадати акцію "Поміч ближньому", яка проявляється головним чином у висиланні пачок потребуючим в Європі. У цій акції беруть участь оба курені.

Треба також згадати, що старшопластунський і сеньйорський курені включилися у справу допомоги українській

науці, в першу чергу вони давали і дають матеріальну підтримку для видання Енциклопедії Українознавства. На цю справу всі члени оподатковувалися і кожного року посилають до Сарселю (де видається енциклопедія) у Франції досить значну суму грошей.

У 100-річчя смерті Т. Шевченка сеньйорський курінь "Ті, що греблі рвуть" видав своїм коштом переклад деяких віршів Шевченка трьома мовами з українським текстом і кольоровими репродукціями малюнків поета, подбав про видання книжки Юрія Шереха: "Нарис сучасної української мови", деякі члени куреня займають видні пости в редакціях журналів "Наше Життя", "Готуйсь", "Юнак", "Пластовий шлях", інші є постійними дописувачами до українських часописів і журналів.

У часі з'їзду відбулись три ділові сесії, святкове посвячення курінного прапора та бенкет-забава, яку вміло приготували старші пластунки і на якій відзначено довголітнього і заслуженого члена куреня — пл. сен. Ганку Коренець.

На ділових сесіях прослухано та продискутовано звіти, обговорено видання збірника, присвяченого пам'яті видатного члена куреня, б.п. Кекилії (Цьопи) Паліїв, заслухано дві гутірки-бесіди про стан українського шкільництва під сучасну пору та про стосування пластових засад у житті, обговорено найпекучіші виховні і шкільні сучасні проблеми та намічено плян праці:

- продовжувати фінансову допомогу для видання Енциклопедії Українознавства аж до її закінчення.

- включатися у виховну працю пл. станиць та посилити працю в організації і веденні "Школи Булавних",

- вести далі акцію "Поміч ближньому".

На пропозицію номінаційної комісії обрано новий провід сеньйорського куреня, який очолила пл. сен. Люба Волинець.

Колишню курінну пл. сен. Ганку Коренець наділено почесним членством та названо її "Надгреблею".

ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТНИК “ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ”

Пробуючи сумлінно виконати резолюції останньої Конференції Українських Пластових Організацій (КУПО), ми вислали запитник до читачів, щоб почути opinie членства, їх побажання, сугестії, та щоб довідатись про їх зацікавлення своїм журналом. Відгук був сподіваний і багатозначний. Прийшла загальна від членства УПС відповідь із Сіднейського осередку УПС в Австралії, яку містимо цілу, і 32 окремі відповіді з різних осередків діяспори. Тут ми враховуємо думки ближчих співробітників ПШ чи працівників видавництва.

1. Чи доцільно видавати тепер ПШ? Відповіли “ні” тільки дві особи, одна “можє”, а одна — “залежить”, а одна дописала “часом думала ні, але радо його дістаю”. Абсолютна більшість висловила за потребу видавати журнал.

2. Чи читаєте цей журнал? Який відсоток сторінок? Чи читає хтось у родині? Відповіді були цікаві. Всі його читають, багато “від дошки до дошки”, одна особа 25%, читають ПШ всі в родині, а тільки 5 відповіло, що інші в родині не читають.

3. Які розділи в ПШ оцінюєте як дуже корисні, які повинні появлятися рідше, які не повинні появлятися? — Відповіді були дуже різноманітні, як “це залежить від автора”, 14 читають усі, 9 не мають opinii, 4 дораджують, щоб мовні проблеми розглядати у загальній пресі, 3 читають тільки про пластову ідеологію, інші — “Ми і наш народ”, інші дописують: “Очевидно, мусимо займати становище у загальних, національних, релігійних і організаційних справах, але це мусить бути понадпартійне, понадвіровизнаве і 100% об’єктивне”. “Культура й історія, історія мови, менше соціо-психологічних”, “Ми і наше минуле”, “Трибуна молодих”, про сучасність, контрверсійні теми, плекання мови, суспільне життя, наше відношення до світової політики, “все, якщо це матиме вплив на сеньйора”, “не повинні появлятися на мовні теми”. “Не допускати, навіть як дискусійні, тем сучасного морального загнивання, безідейности чи раціоналізму” і “всього, що не має безпосереднього зв’язку з Пластом”.

4. Які розділи, Ви вважаєте, доцільно було б ще впровадити? а) Сучасна молодь і її проблеми, б) Критичні статті на тему сучасної української літератури, в) літературний матеріал, г) інші. Відповіді були: а) — 19, б) — 7, в) — 4 проти, 9 за, г) — були дописки: статті зі світлих моментів історії, вісті з квартири Начального Пластуна, дещо з гумору, впливати на УПС щодо участі в загальногромадському житті, образ світу в загальних рисах, сучасна культура, філософія, соціологія, релігія, політика, література, психологія, мистецтво, праця з молоддю, Пласт і релігія.

5. Чи бажаєте стати співробітником ПШ? Як часто могли б дописувати? На які теми? Хочуть бути співробітниками — 13, 4 — ні, решта не знають. Одна особа зробила дописку: “П’ять слів, п’ять неправильних на-

голосів: нУрінь, курінний, прапОр, табОр, прОгулька”. Теми різноманітні. Один долучив статтю.

6. Чи вважаєте, що поруч з появою ПШ повинно появлятися “Слово”? Відповіді були такі: 6 — очевидно, 8 — ні, 3 — не конечно, інші — так і ні, дехто не відповів, 3 — не знають, 1 — пощо?

7. Яким способом, на Вашу думку, можна б поживавити співпрацю редакції ПШ з ГПБ, КПС-ми, Гол. Бул. УПС, проводами куренів УПС і УСП?

а — уведенням сторінок ГПБ? — так 13, ні 2, і такі дописки: “про це була постанова, але її занежали”; решта — не відповіли;

б — уведення в життя засади, що одне число в році виповняє своїм матеріалом одна КПС? Відповіли так — 2, ні — 9, решта не дали відповіді;

в — придбанням кореспондентів з членів КПС, щоб дбали про дописи; відповіли так — 13, ні — 6, решта не знали;

г — зобов’язанням усіх редакторів курінних видань надсилати свої видання до Пл. в-ва; відповіли: так — 17, ні — 8; інші дописували: “неможливо із-за амбіції”, “ці видання для внутрішнього вжитку”, “зробити цікавішим”.

8. Чи вважаєте, що наші видання настільки важливі для виховної праці, що їм треба забезпечити матеріальну базу? Відповіли так — 26, деякі дописали: “так, але оминати “американської екстравагантції і неощадности”; ні — 1, решта не відповіли.

9. Чи Ви були б готові спричинитися до створення такої бази? Відповіли: ні — 1, так — 13, решта не відповіли, подали негативні дописки.

10. Чи для заощадження фондів вважаєте доцільним злучити в один журнал “Готуйсь”, і “Юнак”? Відповіли: ні — 22, так — 6, решта не знали.

11. Чи Ви хотіли б подарувати один журнал (передплату на один рік) своїм приятелям по зниженій ціні? Відповіли так щодо Юнака — 3, ПШ — 3, Готуйсь — 1.

12. Інші сугестії, вказівки й поради:

“Найвищий час, щоб з’єднати Пластові меценатів з-поза Пласту, бо Пласт виконує ролю виховання покоління для громади, а не собі. Пластуни, які працюють для Пласту, і так дають свій великий вклад часу і грошей. Але можна заохочувати до меценатства тих пластунів, які для Пласту нічого не роблять, а хочать бути членами організації”.

Реагуючи на статтю друга І. Манастирського “Наше мовне гуляйпілля”, пл. провідниця написала:

“Було б дуже корисно поміщувати стало сторінку мовознавства, щось на зразок “Плекаймо чи покращуймо свою мову!” Це не повинні бути довгі статті, а прямо поради чи частини правопису — як чого вистерігатися. Бо, як назав Вебстер: “Чужу мову можна вивчити за якийсь період часу, — свою треба вивчати та вдосконалювати ціле життя”. Тож це була б одна з ділянок самовдосконалювання пластунів”. Л. Крупа. — “щоб видавати сторінку української мови, граматики і правопису” — В. Мерещан.

"Фінансові проблеми не будуть розв'язані, як довго не буде розгорнена акція, що включити кожного члена Пласту від нована до сеньйора і члена Пластприяту в боротьбу за існування видавництва, — з повним зрозумінням і пластовим ентузіазмом".

"Я проти збірок. Не робім себе жебраками, але зате я віддавна піддержував ідею покликати на терені Пласту до життя підприємство чи інституцію, що давала б нам поважну матеріальну підтримку. Такою інституцією могла б бути пластова кредитова спілка, вміло ведена..."

"Побіч "Ми і наше минуле" ще й наше сучасне" — духовий образ України і українські провідні ідеї... Наше місце в сучасному "духовому образі" світу... Хоч у найзагальніших рисах: сучасна культура — філософія, соціологія, релігія, політика, література і т.д."

"Чи той, хто укладав цей запитник, дійсно потребує сугестій, вказівок і порад? Всі, які досі мене запитували, навіть не відповіли і не подали "висліду" відповідей. Роблять це однаково американці і то з "Білого Дому". Маймо свій дім" — пл. сен. кер. Павло Клим.

"У В. Британії сеньйорів і ст. пластунів є понад 100. А скільки Ви маєте передплатників? Чи не є це вистачальний доказ?" В. Гоцький.

"Якщо б 3000 сеньйорів і ст. пластунів склало по 25.00 дол. одноразово (а може і більше?), видавництво ПШ мало б запасового фонду 75,000 дол., і думаю, що сума ця вповні вистачала б утримати журнал", — пл. сен. Маріян Маренін.

"Запитник приготований недбало".

"Хто дійсно доцінює Пласт, той має змогу журнал передплатувати. Хто шукає в Пласті чогось іншого, то йому не треба ні журналу, ні Пласту". "Злучити ПШ, ВОР і "В дорогу з юнацтвом" в один журнал" — Б. Колос.

"Мені тяжко щонебудь сугерувати. Мусять зробити це молоді, які мають теперішній досвід у праці в Пласті. Я найстарша з 3 поколінь пластунок. Посилаю відповідь на запитник, бо треба відповісти на прохання редакції". Дарія Витанович.

"Питаєте за "Слово"? Та це ж сміх. Що в ньому Ви знаходите, що конечне до виховання пл. сеньйора? А коштує гроші (яких не маємо). Я серйозно пропоную злучити ПШ, Юнака і Готуйсь в один журнал" — пл. сен. І. Лучечко.

"Пластові журнали (всі три) — це справа першої ваги у Пласті, першої перед усіма іншими проблемами!!!.. На це був призначений Центральний Пл. Видавничий Фонд ім. Сірого Лева. За моїх часів справа цього фонду йшла справно й успішно. Тепер про нього забули і ніхто про нього не дбає, хоча постанова ГПБ про цей фонд далі обов'язує". Пл. сен. Омелян Тарнавський.

"Не знаю з яких причин наступила зміна редакційної колегії того року. Дотепер працювало п'ятнадцять людей. Нараз зайшла зміна і осталося тільки дев'ять. Чи можете докладніше написати у ПШ, яка доля зустрінула

тих співробітників (колегії)? Як читач нашого журналу хотів би докладніше знати. Чи можливо дописувати до Редакції і чи будете використовувати матеріали? На превеликий жаль наша українська преса (а разом пластова) не використовують надісланих матеріалів тільки тому, щоб когось не образити. Якщо не будемо мати вільної преси і вільного слова, то тільки самі себе обдурюємо". — пл. сен. Б. Мороз, Англія.

Відповідь Редакції другові Морозові.

Ми вдячні за Ваше питання. Тих 15 осіб колегії, про яких згадуєте, в останніх чотирьох роках перестали взагалі співпрацювати з редакцією і нічим не виявляли зацікавлення журналом. Дві особи, дуже цінні для нас, просили, щоб їх імен не подавати; залишилися тільки ті, які подали свою згоду співпрацювати, ті, які дійсно співпрацюють або готові допомагати. Сподіваємося, що ГБулава УПС допоможе нам оформити нову редколегію. Ми також сподіваємося, що ГБ УСП зрозуміє доцільність бути співучасником і співробітником ПШ, замість видавати окремо власну газетку "До висот". УСП напевно дуже скористав би з досвіду старших, а крім того ГПБ заощадила б видатки. Двері до ПШ відкриті всім — в тому і Пластприятіві, який давніше більше цікавився ПШ.

Редакція вдячна всім, що відповіли на запитник. Ваші відповіді допоможуть нам наблизити наш журнал до Ваших потреб. Будемо старатися використати Ваші поради, робити все, що в наших силах, щоб журнал виконував своє завдання у нашому скомплікованому житті. Але превеликий жаль, що на 3000 сеньйорів відповіло тільки 32...

Оригінали вивчених запитників у видавництві служитимуть усім, хто ними зацікавлений. Чекаємо на дальші від тих, хто їх ще не вивчив. (В. С.)

● Члени ОУ УПС Сіднею, Австралія, у відповідь на запитник надіслали листа, в якому відповідає в їх імені голова осередка друг Василь Матіяш. Друзі з Сіднею уважають, що:

1. Пл. Шлях повинен появлятися. 2. Друг Матіяш у ньому читає все, члени — залежно від змісту. 3. В першу чергу банують тем ідеологічних і про виховання. Щодо інших тем — є інші журнали. Очевидно мусять займати становище у загально-національних, релігійних і громадських справах, але це мусить бути понадпартійне, понадвіровизнаневе і 100% об'єктивне. 4. Бажають впровадити розділ про сучасну молодь і її проблеми, літературна критика корисна, але не обов'язково її містити; хочуть більше вістей про сучасний стан в Україні. 5. Форми журналу змінити не доцільно. 6. "Постійних співробітників", — пишуть — "у нас майже нема. У минулому деякі наші дописи і статті не появлялися, а деякі пропали безслідно. Ми будемо дописувати на пластові теми, але бажаємо, щоб наші дописи були друковані згідно з оригіналом. Чейже Василь Стефаник, Марко Черемшина, чи Іван Франко не вживали словника Голооскевича й їх друкують в оригіналах".

Уважають, що "Слово" повинно виходити, бо "Редакція Пл. Шляху не хоче поміщувати обіжників і т.п. ГБ УПС і не хоче признати історичної назви "сеніор". 8. Уважають, що треба впровадити сторінку ГПБ; не уважають, що всі КПС спроможні виповнити одне число Пл. Шляху цікавим матеріалом. Редакція мусить бути одна, щоб дбала про високій рівень журналу. Треба, щоб були кореспонденти в кожній КПС і щоб курінні видання надсилати до редакції ПШ. Пл. преса важлива, її видавати необхідно, але "без американо-екстравагантій і браку ощадности. 10. Допмагають Пл. в-ву як можуть. Фундації мусять бути докладно означені. Це питання не зовсім ясно з'ясоване. 11. Щодо злучення всіх журналів — думки поділені, але більшість є за злукою. Для спільного журналу треба б було придумати нову відповідну назву. 12. В Австралії є дарункові передплати. 13. Редакція не повинна прибирати позу непомилности, — радять нам "австралійці". "Нам усім лежить на серці добро Пласту, і ми уважаємо, що маємо не тільки право, але й обов'язок висназувати наші думки на сторінках пл. журналу так, як уміємо. Своім підписом ми беремо на себе відповідальність за те, чи стаття або допис "грамотний" чи ні. Очевидно нам дорога чистота української мови, але ми свідомі того, що багато т.зв. правописних законів, за які розпинається друг Манастирський, не є вислідом напrawdę вільної науки, а постали під впливом русифікаційної політики і мають на меті примітивізувати українську мову, без огляду на те, чи це відповідає а) історичному розвитку української мови, б) чи відповідає змістові даного слова, в) чи це відповідає милозвучності української мови, г) чи це фонетично оправдане. Якщо б англійці, чи французи, чи інші почали фонетично писати, то і чорт не розібрався б у їхньому правописі. Ми оправдуємо себе, що чогось мусимо держатися, але чи це правильно, як "потопаючий" держиться за бриту — дуже сумніваюся. Снобі!"

Пл. сен. В. Матіяш

Людина духа найвищою форма еволюції людини. (Михайло О. Ветухов).

Усе в космосі позинається матерією, але навіть найелементарніша матерія має своє нематеріальне ядро («серце»). Матерія є в безутинному русі, в якому вона себе обновляє і вдосконалює. Від погатку вона має в собі закладену потенцію життя. Від постання життя п'ятсот мільйонів років розвивалось у живій клітині психічна температура (свідомість), доки з'явилась мисляча і самосвідомі істота — людина. З людиною прийшов і дух. (П'єр Теяр де Шарден).

Виховні справи юнацтва

Василь Максимець

ВІЧНІ ЮНАКИ

Часто дивуємось і питаємо себе, чому воно так, але ніхто не дає на це задовільної відповіді. — Чому молодь на еміграції не виказує для Пласту стільки ентузіазму, як бувало на рідних землях? — Чому дітворі часто стирчить у Пласті лише на бажання батьків, але з хвилиною, коли сама може про це вирішувати, виходить з нього і більше ним не цікавиться?!

Це незвичайно важливі проблеми. Від їх правильного розв'язання залежить майбутнє Пласту. Тому їм треба присвятити багато уваги, відступити сторінки пластової преси, дати слово кожному, кому добро Пласту лежить на серці, вибрати найкращі голоси і по їх лінії шукати розв'язки.

На те, що молодь не захоплюється Пластом, складається багато причин, але я не буду всіх розглядати. Заторкну лише одну, на мою думку, найважливішу. (Про інші нехай говорять ті, що схочуть мене доповнити).

Молодь не виказує ентузіазму для Пласту тому, що вона не має в ньому голосу. Пласт перестає бути її організацією і переходить на організацію старших. Його ведуть у багатьох випадках ті самі люди, що вели його 50 літ тому. Між ними і молоддю завелика різниця віку. Вони одні одних не розуміють, і це викликає у молоді нехит.

Щоб не бути голословним, я наведу такий випадок: На зборах нашого осередку запропоновано свого часу у склад нового проводу молодого надійного сеньйора, але з того нічого не вийшло. Знавець правильника видвигнув проти нього застереження, що, мовляв, він як сеньйор прихильник не може бути вибраним, бо правильник не признає йому виборчого права.

Зріла людина, з університетською освітою, людина, що від найменших літ була членом своєї молодечої організації і

перейшла всі фази пластового вишколу у молодших уладах та опинилась у сеньйораті, не має там голосу. — А як представляється це питання у молодших пластових уладах? — Очевидно, не краще. — Чи в таких умовах маємо право вимагати від молоді ентузіазму?

Тож не дивуймося, що ті з молодих, що цілою душею хотіли б потонути у своїй молодечій організації, ставлять нам домагання: "Віддайте нам Пласт". І думаю, що того домагання не можна збувати легковажною усмішкою, але треба розглянути з повною серйозністю та вирішити так, як того вимагає добро справи.

Життя у Пласті набирало найбільшого розмаху в половині двадцятих років, коли Пласт дійсно був організацією молоді. Всі пости місцевих з'єднань були обсажені виключно юнацтвом — середньошкільниками, з яких ніхто не перейшов ще 20-го року життя. Громадяни середнього віку (70-літніх дідів у Пласті тоді ще не було) засідали лише у крайовому проводі, але пластовий загальний ніколи їх не бачив. Всі справи місцевого характеру полагоджувала молодь сама.

Тодішня молодь — то найстарша група сьогоднішніх сеньйорів. На жаль, багатьом із них здається, що вони ще й сьогодні юнаки (вічно незаступні), і вони ще й сьогодні намагаються надавати тон пластовому життю у всіх його клітинах. Це викликає в молоді нехиті і невдоволення та сповільнює ріст пластового руху.

Воно похвально, що ветерани до кінця життя цікавляться організацією, у якій росли, але це не значить, що вони до кінця життя мають її очолювати. Пласт потребує молоді крові. — Якщо ці "вічні юнаки" хочуть все таки бути якимось способом корисні для Пласту, то лишім їм господарську ділянку: упорядкування і адміністрацію пластового майна, пластове видавництво, пластові фінанси включно з розбудовою кредитівки і т. п. Але стисло пластову діяльність треба рішуче передати юнакам. Коли хтось із читачів мав нагоду бачити, як юнаки виконують доручену їм роботу, коли за неї відповідають, то напевно не буде мати проти цього жадних застережень. Молодь вкладає свою душу в доручену їй роботу, але треба її зробити за неї відповідальною.

Передати Пласт молоді не значить, однак, що юнацтво має перебрати його завтра. Воно ще до того не приготоване.

Але від завтра треба доручати здібнішим з них відповідальні пости, щоб спершу провадити їх під наглядом старших, а згодом зовсім самостійно.

Листування

Редакція «Пластового Шляху», Торонто.

Дорогі Подруги і Друзі!

Прохаю помістити в герговому числі ПШ без Ваших поправок мої застереження до зауваги редакції в справі назви «Орлиного Круга» (ст. 58, з. 51).

Коротко проаналізую Ваше «поузення», яке звузить так: «Чи не пора врешті той гужий «круг» замінити українським «колом»? По-українськи «круг» означає круглу поверхню чи ділянку, горизонт або круглий предмет (напр. «круг» у бозиці). РЕД.». «Що означає гужий «круг»? «Круг» є українське слово, яке має щонайменше 4 поняття. З доповнювальним окресленням «орлиний» виникла назва «Орлиний Круг» відповідно до ситуації, в якій він народився. Я заснував Орлиний Круг без будь-яких гужих впливів. Не розумію, як українське «коло» перетворить Орлиний Круг у негужий?

Старий Орел — провідник О. К.

ЗАМІТКА. Завваження редакції мало на меті в'яснити, що українське слово «круг» не може означати осіб, а тільки предмет або простір. Російське слово «круг» (вимова «круг») може. — РЕД.

Як виховувати в себе витонченість погути? Насамперед — ніколи не забувай, що ти живеш серед людей. Ніколи не забувай, що поруч з тобою працює людина, в якій свої турботи, тривоги, думки, переживання.

Виховні проблеми новацтва

Орест Гаврилюк, ЧМ

А ЯК ІЗ ПЛАСТОВИМИ САДОЧКАМИ?

На нарадах виховної комісії VII-их Зборів КУПО дискусійовано питання т. зв. пластових садочків. Для непоінформованих пояснюю, що йдеться тут про ведення регулярних занять з “пластовою закраскою” для дітей у віці 4 і 5 років. Спроби такі вже мали місце в деяких містах США.

Ентузіясти пластових садочків твердили, що проведені досі спроби в тому напрямі були зовсім успішні. Не вміли пояснити, однак, на чому саме полягає отой “успіх”. Можна було догадатися, що мірилом успіху був факт, що всі або більшість тих малих відвідувачів пластових садочків стали пізніше членами УПН. З того виходило б, що головною метою пластових садочків є вербування членів до УПН.

Мені здається, що питання пластових садочків вимагає куди глибшого передумання, поки зможемо їх усюди організувати. Не можна підходити до цієї справи легковажно. Залишилось бо багато питань, на які досі не маємо яasnих відповідей.

Турбує мене заввага, яка впала в дискусії на Зборах КУПО. Сказано було, що є діти, які від народження одержують призначення, в яку організацію вони підуть. Це сказано на оправдання вербування щораз то молодших дітей до Пласту. А я хотів би спитати: чи ми маємо робити так само? Переносити на терен Пласту всі, навіть брудні засоби, якими послуговуються політичні середовища в своїх міжусобицях? Заради придбання нових членів нехтувати нашими моральними та етичними принципами? Викрадати дітей з колиски? Торгувати їхніми душами? Ось, до чого ми докотилися?

Якщо єдиною метою пластових садочків має бути придбання членів, то вони зовсім не оправдуються. А як з дітьми в тих садочках? Які користі вони будуть мати? Що ми їм там дамо такого, чого вони не зможуть дістати деінде (дома,

в наявних уже садочках, що їх ведуть інші установи)? Якщо відповідь буде: нічого, тоді само придбання членів не вважаю достатньою причиною для окремих пластових садочків, які конкуруватимуть з тими, що їх ведуть, напр., відділи Союзу Українок. Розбиття спільного громадського зусилля в тій ділянці, зокрема в менших осередках, може мати фатальні наслідки.

На поставлене вгорі питання (що пластові садочки дадуть дітворі?) тим важче відповісти, що досі ми не бачили ніякої випрацьованої для них систематичної програми. Ми ж щойно недавно почали приймати до УПН 6-літніх дітей, для яких не маємо ще готової програми, а вже беремося організувати ще й ще нижчі річники, без усвідомлення, що саме будемо з ними робити. Чи мудро це?

Ніхто не заперечить, що в нас далеко не всі новацькі клітини обсажені кваліфікованими виховниками (-цями). Чи ж можемо дозволити собі на такий люксус, як відрядження частини й так недостатнього виховного апарату до такої нової роботи, як садочки? А що ж тоді діятиметься з тими дітьми, яких маємо в уже наявних новацьких роях (та й з тими, що приходитимуть до УПН із садочків)? Залишимо їх напризволяще, щоб грали бейзбол на вулиці перед домівкою? Чи закупимо до кожної домівки телевізор, щоб заступив братчика, який зрештою й так на сходинах говорить по-англійському?

Я не відкидаю цілої концепції пластових садочків. Якщо мене хтось переконає про їх доцільність і нашу спромогу добре їх вести, то я готовий змінити свою опінію. Та покищо гадаю, що розгортання Пластом акції садочків тепер ще передчасне. Принаймні це питання повинно спершу стати предметом ґрунтовних студій у рамках Пластового Конгресу Третього.

5. VI. 1977.

І гуманітарне, людське виховання — це також процес самовиховання. Виховуй у собі Людину — ось що найголовніше. Інженером можна стати за п'ять років, угитися ж на людину треба все життя. Виховуй у собі людську душу. Найголовніший засіб самовиховання душі — краса. Краса в широкому розумінні — і мистецтво, і музика, і душевні стосунки з людьми. Про це нам треба буде ще багато, дуже багато говорити. (Василь Сухомлинський).

НА ПОРОЗІ НОВОГО ЕТАПУ

Тихо й незаметно, при співучасті тільки чверть сотні людей, пройшли 23 квітня цього року в Торонті чергові збори "Об'єднання працівників літератури для дітей та молоді". Приявні були дійсні члени й прихильники Об'єднання; мала горстка, широко зацікавлена в духовому рості нашої дітвори, розселеної сьогодні, дослівно, по всіх континентах. Хоч, звичайно, по кількості фізично присутніх осіб не можна судити ступеня зацікавлення громадянства цією справою. До малої участі у зборах спричинилися далекі простори, що їх не так легко перебути, поважний вже вік багатьох заслужених наших творців дитячої літератури; а в представників жіночих, молодечих організацій та шкільництва самого Торонто — теж і перевантаження різними обов'язками та імпрезами, що відбувалися одночасно. Не міг прибути навіть і сам почесний голова ОПЛДМ, відомий дитячий письменник Роман Завадович. Його, як теж і відомого письменника не лиш для дорослих, а й для дітей — Ікєра, змусили обставини взяти участь у зборах тільки палким письмовим привітом.

Та все таки збори відбулись під проводом педагога й активного члена ОПЛДМ, завжди повної запалу та ентузіазму Мотрі Фаринич із Гамільтону, при співпраці, як секретаря, нового дійсного члена ОУЛДМ — п. Валентини Юрченко, відомого педагога й письменниці з Йонкерсу. Отець декан І. Сиротинський розпочав збори молитвою. Розмаху та довіри у власні сили додав присутнім голова Об'єднання Українських Письменників "Слово", відомий визначний письменник Улас Самчук. Він підкреслив у своїй привітальній промові синхронність розвитку літератури на рідних землях та в діаспорі, звертаючи увагу на необхідність передавати естафету української культури молодому поколінню.

Голова ОПЛДМ в останній наденції Ольга Мак склала звіт з діяльності управи. Вона згадала, що обрана на останніх зборах управа декомплетувалася постійно через поважні захворіння членів, що могли б бути дати солідний вклад праці. Через те багато із запланованого не можна було виконати, як ось не проведено колись популярних Двомісячників Української Дитячої Літератури (ДУДЛ) та не вдалося створити молодечої секції ОПЛДМ, де молоді люди вросли б в атмосферу зацікавлення українською дитячою та молодечею літературою і привчалися б до потрібної організаційної роботи. Зате вдалося здійснити видання кількох книжечок, вартісних як з погляду виховного, так і мистецького: "Соняшні казки" Ніни Мудрик-Мриц, "Дніпрові дзвони" Миколи Погідного та перевидати збірку "Сонечко" бл. п. В. Цимбала.

Висилкова Станиця ОПЛДМ у Торонті під керівництвом І. Боднарчука працювала справно, постачаючи школам та книгарням видання ОПЛДМ, як теж і інших видавництв.

Вдалося здійснити кілька успішних імпрез, як Свята Книжки в Лондоні, Онт., а в листопаді 1975 Ніна Мудрик-Мриц мала доповідь в Об'єднанні Українок Канади в Торонто на тему: "Українська дитяча книжка й ілюстрація як виховний засіб". Учні Курсів Українознавства ім. М. Грушевського поставили п'єсу бл. п. В. Софронова-Левицького "Король Кватакуба". П'єсу, костюми й декорації приготовано стараннями директора І. Боднарчука (завідувача висилкової станиці ОПЛДМ), а дохід призначено на фонд Об'єднання. У жовтні 1975 р. відбувся дуже успішний літературний вечір-зустріч письменників для дітей і молоді з учнями українських шкіл. Виступали учні й письменники. ОПЛДМ взяло участь у засіданні КВОР у березні 1977 р. Об'єднання репрезентував секретар Я. Козловський.

Фінансово Об'єднання стоїть непогано, так що навіть змогло вислати у Південну Америку велику кількість необхідних там українських букварів, у рамках акції "Серце і книжка".

В дискусії забрав слово К. Микитчук, що працює в системі торонтських публічних бібліотек. Він вказав, що такі бібліотеки — добрі потенційні відборці дитячої книжки, якщо належно постаратися та відповідно zorganizувати попит серед юних читачів. Бож бібліотеки керуються при закупі книжок саме попиту на них. У дальшій дискусії Мотря Фаринич, Тоня Горохович, Ніна Мудрик-Мриц і сама голова, Ольга Мак підкресливали, що хоч знання української мови та почитність української книжки серед сьогоднішньої нашої молоді дуже малі, та все таки не можна занепадати духом. Треба виробити у громадянстві пошану до діячів культури як до тих, що мають щось дати людям, а не просити їх ласни. Треба "достукатися" до сердець батьків та вчителів, пригадуючи їм необхідність зберегти нашу духову культуру наперекір загально пануючому матеріалізму; бо це ж наше велике зобов'язання перед сьогоднішньою Україною та її героями. Треба утримувати високий мистецький рівень дитячих книжок і не збіднювати мови в них у угоду тим, що її не вивчають. Підкреслено великий вплив на громадянство, що його мають пропагандивні імпрези та ярмарки книжок, а в самих книжках — доцільність піддавати дітям помисли різних зайнять, зв'язаних з прочитаним текстом. Пані В. Юрченко звернула увагу, що багато книгарень не має всіх видань для дітей.

Письменник І. Боднарчук звітував, що в своїх поїздах для візитації Рідних Шкіл він всюди пригадує вчителям про дитячу книжку та має гарний відгук, включно з вимогами давати більше нових видань. Відомо бо, що нові видання допомагають краще розходитися попереднім.

П. Маєвський, директор Рідної Школи, представник учительства, ствердив, що в школах є можливість поширювати книжку, головну через вимогу приватних лектур учнів; піддав теж думку про обопільну корисність читання вголос по старечих домах, з чого старші учні користали б для себе дуже багато.

На внесок В. Вацина від Контрольної Комісії уділено односторонньо абсолюторію та висловлено признание уступаючій управі ОПЛДМ.

До нової управи переобрано одноголосно дотеперішню голову Ольгу Мак, а її заступником І. Боднарчука, секретаркою С. Головату. Прийняв теж наново свій пост довголітній скарбник Р. Генік-Березовський. Книговодом залишився Б. Любинський, а референтом видань обрано П. Роєнка. Керівником висилкової станиці стала Е. Боднарчук, пресовим референтом Л. Храплива-Щур, а вільними членами Ніна Мудрик-Мриц та Світлана Кузьменко. Обрано теж контрольну комісію в складі: Леся Копач, Тоня Горохович та С. Кутовий.

Збори закрито відспіванням "Христос Воскрес". Пісня прозвучала надією, що ОПЛДМ, пройшовши вже майже тридцять років труднощів та негод, буде й далі витривало стояти на сторожі основних духових вартостей: християнського й національного світогляду все нових та нових українських поколінь.

ПРОСИМО ПРОБАЧИТИ

У статті д-ра Степана Зошука п. н. "Що треба знати про плекання здоров'я?" поміщений у Пл. Шляху ч. 3 (50) 1976 р., при скорочуванні тексту, при переписуванні й при друку та коректі трапилися прикрі помилки, які незгідні з науковими поняттями. Шановного Автора просимо дуже вибачити нам цей недогляд, а Читачів взяти до уваги нижче подані справлення:

1) Відсилач у бібліографії ч. 1 відноситься до останнього речення у першому відступі на с. 51, яке починається "Хто сказав...", а не до далі поданої цитати. Бракує відсилача до цієї цитати.

2) У другому рядку внизу на с. 51 замість слова "хлор" — має бути **флюор**.

3) Відсилач ч. 2 у бібліографії має звучати: Снеяна Георгієва Екімова Софія, з Ін-ту Дослідів Харчів Болгарської Академії Наук, 1972.

4) На с. 52 у відступі третьому пропущено XIX/XX віків (на грані XIX-XX віків). У 8-му рядку знизу має бути "А. Баксмана" (не А. Баноман).

5) У 12-му рядку від низу с. 53 має бути не "кислота", а "кислина", замість "пурина" — "пурина", замість "навадерина" має бути "надаверина" (дивись 2-ий рядок від низу), замість "лишника" — має бути "дишника" (с. 55, другий рядок згори), замість "головної грубої кишки" (с. 55, п'ятий рядок згори) має бути "головно товстої кишки", замість "зубного ложа" — має бути "зубного ложисьна" (с. 5, рядок восьмий від низу), замість "неуважна обсервація" має бути "поверховне обстежування" (с. 56, рядок 11-ий від гори).

6) На с. 55, у рядку 13-му згори перед реченням, що починається "Вап, магнезій..." додати: "Він мертвий, мов це вапно, яким білимо стіни,

тобто позбавлений електричного виложника, відлучений з органічної сполуки, якраз тим, що ми всі страви розварюємо насмерть". Згадане вгорі речення замінити на: "Зате вап, магнезій, калій і т. д. у наших костях, м'язах та інших оруддях мають той життєвий знаменник і тому в потребі, коли нагло тіло залле велика кількість йонів водня, ними тіло послуговується, кості відвапнюються (Баксман і Бернштайн з Гарвардського Лін. Виділу). Зуби теж".

7) У 15-му рядку згори на с. 54 після слів "не можуть..." повинно бути продовження: "усунені шляхом крові, втрачає свою живучість супроти причаєних і всюди присутніх заживнів (бактерій), живків (вірусів), пліснів та різних хемічних речовин. Зуб у такому стані падає жертвою дії заразнів, які припливають сюди шляхом крові, а й прямим робом з ротової ямини...".

8) На с. 56 в останньому реченні статті має бути не "двадцять", але "дванадцять".

ДАТКИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

від 1 червня до 31 липня ц. р.

США:

По \$10.00: пл. сен. д-р Орест Гаврилюк, Сілвер Спрінг; ст. пл. Юрій Тарасюк, Ірвінгтон; пл. сен. Олександр і Михайло Юзенів, Нью-Йорк, замість квітів на могилу св. п. Ольги Яцушко.

\$7.00: пл. сен. Володимир Воловодюк, Нью Провіденс.

\$5.00: пл. сен. Омелян Гельбін, Ірвінгтон.

\$4.00: пл. сен. Василь Литвин, Чікаго.

\$3.00: пл. сен. д-р Іларіон Домбчевський, Янгстовн.

По \$2.00: пл. сен. Андрій Мицьо, Мейпелвуд; пл. сен. Оксана Генгалло, Філадельфія; пл. сен. Ярослав Оберішин, Джемейна; пл. сен. о. Богдан і Володимира Смики, Ютіка; пл. сен. Володимир Мерещак, Ветерсфілд; пл.

сен. о. А. Селепина, Савт Бавнд Брук.

КАНАДА:

\$2.00: пл. сен. Богдан Назимира, Ріджайна.

Інші країни:

\$1.75: пл. сен. М. Баран, Мерріквілл, Австралія.

\$0.55: пл. сен. Ю. Кошарський, Ашфілд, Австралія.

\$5.20: пл. сен. д-р Ярослав Мицно, Ловборо, Англія.

\$1.70: пл. сен. Е. Стеткевич, Лондон, Англія.

Від 1 червня до 31 липня ц. р. склали на пресовий фонд "Пл. Шляху":

Із США 13 датків	\$61.00
З Канади 1 даток	2.00
З Австралії 2 датки	2.30
З Англії 2 датки	6.90
Разом	\$72.20